Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 56 (9292). ● 1988 йил 22 март ● сешанба ● Баҳоси 3 тийин.

ПАРВАРИШНИ БОШЛАБ ЮБОРДИЛАР

ДАЛАЛАРДА кундан-кунга ишлар қизиб бормоқда. Айниқса, сабзавоткорлар учун ҳозирги дамларнинг ҳар дақиқаси ғанимат. Буни жуда яхши билган Калинин райони деҳқонлари кўкламги экин-тикин ва парвариш ишларини авж олдириб юбордилар. Ҳозиргача колхоз ва совхозларда 1911 гектар ерга эртаги сабзавот экинлари, 612 гектар майдонга картошка экилди.

Кўкламги тадбирларга пухта режа билан киришган илғор хўжаликларда парвариш ҳам бошлаб юборилди. Айни кунларда эртаги карам қатор ораларига ишлов бериш, пиёзни ўтоқдан чиқариш озиқлантириш қизғин боряпти. Бу борада «Қорасув», «Партия XXI съезди» совхозлари, Калинин номли ва «Партия XX съезди» колхозларининг сабзавоткорлари барчага ибрат бўлишяпти. Бу хўжаликларда эртаги экинлар экиш биринчи бўлиб тугалланди. Ҳадемай улар аҳолига пленка остида етиштирилган редиска ва ошкўкларини ҳам жўната бошлашади.

Умуман, ўн иккинчи беш йилликнинг учинчи йилида Калинин райони деҳқонлари давлатга 80 минг тонна сабзавот, 6 минг тонна картошка топширишга аҳд қилишган. Ҳозир ҳамма ерда мўл ҳосилга пухта замин яратиш, ҳосилдорликни ошириш учун кураш боряпти.

М. ФАТТОҲОВ.

КЎЧАТ ЭКИНГ, БОҒ ҚИЛИНГ

ОБЛАСТИМИЗДА кўкаламзорлаштириш икки ойлиги давом этмоқда. Бунга ҳар бир ташкилот муносиб ҳисса қўшиш учун курашмоқда. Оржоникидзе районидаги йўл-ремонт қурилиш участкаси ишчи-хизматчилари ҳам бу йил йўл четларига дарахт экишга катта эътибор беришмоқда. Ҳозиргача участка аъзолари 800 туп мевали дарахт ва 200 тупдан зиёд манзарали дарахт кўчатлари ўтқазишди. Ишчилар яна 300 туп дарахт экишни режалашмоқда. Суратларда: (юқорида чапдан) бригада бошлиғи Баҳромхўжа Акромхўжаев; участка мастери Раҳмонберди Акбаров. Йўл четига дарахт экиш пайти:

А. ЗУФАРОВ фотолари.

ҒАЛАБА РАЙОНИДА

ЭКИШ ТУГАЛЛАНДИ

«ЛЕНИНГРАД» колхозида бир неча йилдан буён чорва озуқасини кўпайтиришга катта эътибор бериб келинмоқда. Жумладан колхоз озуқакорлари бу йил ҳам кўплаб майдонларга беда, маккажўхори экишни мўлжаллаганлар. Куни кеча хўжаликнинг М. Хван бошлиқ озуқачилик бригадаси аъзолари 69 гектар майдонга беда экишни тугалладилар.

Шуниси қувончлики, озуқакорлар бу йил тўлиқ бригада пудрати асосида меҳнат қилишмоқда. Шу туфайли пудратчиларнинг ўз ишларига бўлган масъулиятлари янада ортиб, ишда ижобий натижалар қўлга киритиляпти. Жумладан, экиш давомида ўғит, уруғлик, техника етарли бўлди. Натижада, мавжуд майдонларда экиш бор-йўғи уч кунда ниҳоясига етказилди. Бунда айниқса, пудратчилардан Н. Хван ва А. Абдусаматовларнинг катта ҳиссаси бор. Улар ўзларига топширилган ҳар бир юмушни ўз вақтида сифатли бажаришди.

●

РАХИЯНИНГ АХДИ

ДИМИТРОВ номли колхоз теплица хўжалигидаги илғор ишчилар ҳақида гап кетганда, коллектив аъзолари Рахия Умарованинг номини ҳурмат билан тилга олишади. У ўзининг ҳалол меҳнати, ишчанлиги билан ҳамкасблари ҳурматини қозонган. Ўтган йили Р. Умарова ўзига бириктирилган майдонлардан 5 тонна помидор етиштириб хўжаликда пешқадамлардан бўлган эди.

Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси ўтказиладиган йилда Рахия Умарованинг аҳди катта. У ўзи парвариш қилаётган экинларнинг ҳар бир квадратидан 15 килограммдан маҳсулот етиштиришни мўлжаллаб турибди.

Н. ХУЖАҚУЛОВА.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИДА

Область партия комитети бюросининг навбатдаги мажлисида партия ўқувини қайта қуриш юзасидан Ангрен шаҳар партия комитетининг иши тўғрисидаги масала кўриб чиқилди. Шу нарса таъкидландики, партия ўқуви системасида ўтказилаётган экспериментда сиёсий мактаб тингловчиларининг 76 проценти қамраб олинган. Поток лекцияларни ўқишга Тошкент шаҳридан олимларни таклиф қилиб, ўрганилаётган темаларни семинарларда муҳокама этиш, алоҳида-алоҳида зачетлар ўтказиш машғулотларнинг ғоявий-назарий савиясини оширишга, улар амалий йўналтирилган бўлишига имкон бермоқда, қайта қуриш жараёнларига чуқурроқ тушуниб етишда, қайта қуришни амалга оширишга янада онгли равишда қатнашишда тингловчиларга ёрдам бермоқда.

Шу билан бирга шаҳар партия комитети, бошланғич партия ташкилотлари қайта қуриш жараёнларини таъминлаш ва шаҳар социал-иқтисодий тараққиётини ривожлантириш, меҳнаткашларни тарбиялашда марксча-ленинча таълим имкониятларидан ҳали тўлиқ фойдаланаётирлар, деб бўлмайди. Бу борада қабул қилинаётган қарорлар ташкилотчилик ва сиёсий иш билан мустаҳкамлаб борилмайди. Партия ўқуви системасида экспериментни таъминлаш учун бошланғич партия ташкилотларига нисбатан талабчанлик сусайтириб юборилган. Поток лекцияларга тингловчиларнинг қатнашиши 60 процентдан ошмаяпти. Машғулотларни олиб боришга эскича ёндошувлардан ҳамон халос бўлинмаган, таълимнинг актив шакл ва услублари суст жорий қилинмоқда. Партияга янги кирганлар билан идеологик иш олиб бориш сусайтириб юборилган, ёш коммунистлар мактабларида тингловчиларнинг қатнашиши 60 процентни ташкил этади, бу мактабларда зачетлар йўлга қўйилмаган.

Иқтисодий умумтаълимнинг ролига етарли баҳо берилмаяпти. Шаҳар партия комитети ҳузурида меҳнаткашларнинг ишлаб чиқариш-иқтисодий таълими бўйича ташкил қилинган кенгаш ҳалигача ишга киришгани йўқ. Айни чоғда хўжаликни янгича юритишга ўтган корхоналар ишчиларидан 45 нафари танлаб сўров қилинганда уларнинг 75 проценти иқтисодий механизмни қайта қуришнинг ўзига хос хусусиятлари афзалликларини аниқ тасаввур этаолмаслиги маълум бўлди.

Раҳбар кадрларни ғоявий-сиёсий чиниқтиришга етарли эътибор берилмаяпти. Шаҳар партия комитети, шаҳар ижроия комитети аппарати ходимлари, партия комитетлари секретарлари ва хўжалик раҳбарлари билан суҳбат шуни кўрсатдики, ҳар икки кишидан бири туб иқтисодий ислоҳот, раҳбарликнинг сиёсий методлари, демократия ва ошкораликни кенгайтириш масалалари юзасидан бўш билимга эга. Аксарият номенклатура ходимлари марксизм-ленинизм университети тингловчилари ҳисобида бир неча йилдан буён турибдилар, шаҳар партия комитети, бошланғич партия ташкилотлари эса бу фактларга принципиал партиявий баҳо бермаяпти, шу жумладан, коммунистлар аттестацияси давомида ҳам жиддий сўрамаяптилар. Чунончи, ўзлаштиришнинг ёмонлиги ва машғулотларда вақтида қатнашмаётганлиги учун марксизм-ленинизм университетидан 7 коммунист чиқарилган бўлса ҳам улар аттестация қилинавердилар.

Шаҳар партия комитети секретарлари марксизм-ленинизм университети тингловчилари олдида лекциялар билан чиқмайдилар, сиёсий ўқув машғулотларига камдан-кам борадилар, шаҳар партия комитети ҳузуридаги доимий семинарда шаҳарнинг муҳим социал-иқтисодий муаммолари тўғрисида пропагандистларни хабардор қилмайдилар.

Область партия комитети партия ўқуви ва иқтисодий умумтаълимни қайта қуришни таъминлаш ишидаги жиддий камчиликларни, социал иқтисодий тараққиёт вазифаларини ҳал этишда сиёсий маориф ва иқтисодий таълим роли пасайтириб юборилганлигини Ангрен шаҳар партия комитети бюроси (секретарлар А. П. Володарский, В. А. Акбарова) га жиддий равишда кўрсатиб ўтди. Бир ой ичида мазкур қарорни шаҳар партия комитети бюросида муҳокама қилиб кўрсатилган камчиликларни бартараф этиш юзасидан таъсирчан чоралар ишлаб чиқиш ва амалга ошириш топширилди. Область партия комитетининг пропаганда ва агитация бўлимига бу ишда амалий ёрдам кўрсатиш топширилди.

Бюро мажлисида Тошкент ва Иваново областлари меҳнаткашлари ўртасида қардошларча дўстликни янада мустаҳкамлаш ва социалистик мусобақани такомиллаштириш масаласи кўриб чиқилди. Область партия комитети партия, совет, касаба союз, комсомол органларига, корхоналарнинг бошланғич партия ташкилотларига бундан буён ҳам ҳамкорлик шартномалари тузиш, иккала область меҳнаткашлари ўртасида қардошларча дўстликни мустаҳкамлаш ишини кучайтиришни топширди. Бунда партия ва халқнинг шонли революцион, жанговар ва меҳнат анъаналаридан фойдаланиш ва уларни ривожлантириш, КПССнинг ленинча сиёсати моҳиятини чуқур очиб бериш, СССР халқлари туб манфаатлари умумийлигини кўрсатиб бериш керак. Ана шу мақсадларда тажриба алмашиш, илмий-техника ахборотларни айирбошлаш, йигирувчилар, тўқувчилар ўртасида касб маҳорати конкурслари ўтказиш учун илғор ишчилар, мутахассислар группаларини вақти-вақти билан юбориб туриш, давлат план ва социалистик мажбуриятларини бажариш кўрсаткичлари билан ҳар кварталда алмашиниб туриш, 1988 йил ва 1990 йилгача бўлган даврга кейин эса беш йилликлар бўйича турдош коллективлар ўртасида социалистик мусобақа шартномаларини тузиш мўлжалланди.

Социалистик мусобақа якунларини йилига бир марта навбати билан Иваново ва Тошкент шаҳарларида якунлаш мақсадга мувофиқ деб топилди. Бунда мусобақа якунлари «Рабочий край» ва «Тошкент ҳақиқати», «Ташкентская правда» газеталари саҳифаларида босиб чиқарилиши, область радиосида эшиттирилиши керак.

Шунингдек, Иваново ва Тошкентда мусобақалашаётган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, ўқув юртларида хўжалик ва маданий қурилишдаги ютуқлар тўғрисидаги махсус ахборот стендларини жиҳозлаш ҳам назарда тутилди. Партия ходимларини шаҳар ва район партия комитетларида стажировкасини ўтказиш, кинофестиваллар уюштириш, театрлар ижодий коллективларини айирбошлаш, болаларнинг пионер лагерларида биргаликда дам олишларини уюштириш, кўп кураш бўйича спорт мусобақалари ўтказиш ва бошқа тадбирлар мўлжалланади.

Область партия комитетининг бюроси мажлисида бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилиб, улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

УРУҒЛИК ЧИГИТ ТАЙЁРМИ?

Республикада уруғлик чигитни тайёрлашда қийин вазият юз бермоқда. Ўтган йилнинг оғир келган об-ҳаво шароити ҳам таъсир қилди-да, албатта: уруғлик пахта яхши пишмай туриб териб олинган эди.

Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети кўнгилсизликлар давом этмаслиги учун уруғлик тайёрлашга киришилиши биланоқ ишнинг сифат жиҳатига алоҳида эътибор берди: бу масалалар пахтакорлар кенгашида жиддий муҳокама қилинди, селектор кенгашлари чоғида назорат қилиб борилди, мутахассислар жойларга бориб, ишни ташкил этишда, уруғлик тайёрлаш сифатини яхшилаш учун пахта тозалаш заводларининг моддий-техника таъминотида амалий ёрдам бердилар. Бироқ, бу ишлар ҳозирча кутилган самарани бергани йўқ — республиканинг кўпгина областларидаги пахта тозалаш заводлари иш графигидан анча орқада қолмоқда.

— Февралнинг охиригача 150 минг тоннадан кўпроқ уруғлик чигит тозаланди, — деб республика Давлат агросаноат комитети пахта ва каноп етиштириш бошқармасининг бошлиғи Р. Назаров вазиятга баҳо берди. — Бу уруғлик экиш учун асосан етарлидир. Аммо об-ҳаво шароити ноқулай келиши мумкинлигини кўзда тутиб уруғлик чигитни ғамлаб қўйишимиз керак. Туксизлантирилган чигит тайёрлашда қолоқлик кўзга ташланмоқда — республика пахта тозалаш заводлари бу соҳадаги топшириқнинг ярминигина уддаладилар. Айниқса, Тошкент, Сирдарё, Жиззах ва Қашқадарё областлари пахта тозалаш заводларидаги ишларнинг аҳволи ташвиш туғдирмоқда. Чунки ана шу зоналарда асосий экин майдонларига туксизлантирилган чигит экилади.

Бу йилги шароитда уруғликни, албатта, саралаш зарурлигига эътиборни жалб этдик.

Уруғлик чигит сифати ҳам қаноатланарли эмас. Униб чиқиши жиҳатидан биринчи класс уруғлик ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 1,6 баравар кам. Жиззах ва Сирдарё областлари пахта тозалаш заводларида инженерлик хизмати ишларининг бўшаштириб юборилиши механик зарарланиши давлат стандарти нормаларидан юқори бўлган уруғлик ишлаб чиқарилишига олиб келди. Чигитнинг қизиб кетиши ҳоллари ҳам юз бермоқдаки, бунга сира ҳам йўл қўйиш мумкин эмас.

Далаларда баҳор ташвиши, экишнинг бошланишига саноқли кунлар қолди. Пахта тозаловчилар панд бериб қўйишмасмикан, деҳқонларга уруғлик чигитни ўз вақтида тайёрлаб беришармикан? Муҳлат эса тобора оз қолмоқда.

(ЎзТАГ мухбири).

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

В. И. ИВАНОВ ХОТИРАСИНИ АБАДИЙЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Ўзбекистон ССР уруш ва меҳнат ветеранлари кенгашининг Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг собиқ биринчи секретари, Коммунистик партия ва Совет давлатининг таниқли арбоби Владимир Иванович Ивановнинг хотирасини абадийлаштириш тўғрисидаги таклифини кўриб чиқдилар. В. И. Иванов республика Компартиясини ташкилий жиҳатдан мустаҳкамлаш, ленинча миллий сиёсатни амалга ошириш ва миллий кадрлар тайёрлаш ишига, шунингдек совет ҳокимияти органларини мустаҳкамлашга, Совет Ўзбекистони экономикаси ва маданиятини юксалтиришга катта ҳисса қўшган эди.

Қабул этилган қарорда Тошкент область ва шаҳар партия комитетларининг, Самарқанд, Бухоро область партия комитетларининг:

— Тошкент шаҳридаги марказий кўчалардан бирига;
— Самарқанд шаҳридаги медицина билим юртига;
— Когон шаҳридаги вокзал олди майдонига В. И. Иванов номини бериш ҳақидаги таклифлари маъқулланди.

БУТУНИТТИФОҚ XIX ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИ ОЛДИДАН

ШАХСИЙ МАЖБУРИЯТЛАР

✦ РЕСПУБЛИКАМИЗ пойтахтидаги учинчи автобус паркида Бутуниттифоқ XIX партия конференциясини муносиб кутиб олиш юзасидан социалистик мусобақа авж оляпти. Унда иштирок этаётган транспортчилар юксак меҳнат марраларини мўлжалламоқдалар. Шу туфайли ҳам беш йиллик илғорлари сафи кун сайин ортиб бормоқда.

Эркин Мирзабоев, Шавкат Холмуҳамедов, Геннадий Мукумов, Мирафзал Музаффаров сингари тажрибали шофёрлар зиммаларига олган шахсий мажбуриятларини шараф билан уддаламоқдалар. Улар қутлуғ анжуманни уч йиллик ишлаб чиқариш топшириғини бажариш билан кутиб олиш йўлида фидокорона ишламоқдалар. Шу туфайли ҳам йўловчиларга хизмат кўрсатиш топшириғини кун сайин ошириб адо этишяпти. Ҳар сменада минглаб меҳнаткашларнинг узоғини яқин қилмоқдалар.

●

РЕЗЕРВЛАР ҲИСОБИГА

ТОШКЕНТ тепловоз деposида Бутуниттифоқ XIX партия конференциясини муносиб кутиб олиш учун ўзаро социалистик мусобақа авж олдириб юборилди. Коллективнинг Аброр Исломов, Эгамберди Ёқубов, Сирожиддин Исаев ва Виктор Павловлар каби илғор машинистлари меҳнат беллашувининг олдинги сафларида бормоқдалар.

Депо коллективи конференция очиладиган кунгача меҳнат унумдорлигини оширишнинг уч йиллик планини бажариш мажбуриятини олиб ишламоқда. Шу мақсадда кўплаб ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаштириш, поездларни бошқаришнинг рационал усуллари ва моҳир машинистларнинг илғор тажрибасини кенг ёйиш юзасидан тадбирлар кўрилмоқда. Шу омиллар туфайли биринчи ярим йилликда 600 тонна дизель ёнилғиси ва 300 минг киловатт-соат электр энергияси тежалади. Бу конференция очиладиган кунда барча юк ва пассажир поездларини иқтисод қилинган ресурслар ҳисобига бошқариш имконини беради.

У. МУҲАМЕДОВ.

ҚАЙТА ҚУРИШГА—ЯНГИЛАНИШ ИДЕОЛОГИЯСИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида кенгаш

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида 19 март куни бўлиб ўтган кенгашда республика ижодкор зиёлиларининг, илмий-педагогика коллективларининг қайта қуриш янги босқичидаги, демократиялаш ва туб иқтисодий ислоҳот жараёнларини ривожлантириш шароитидаги вазифалари муҳокама қилинди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов доклад қилди.

КПСС Марказий Комитети 1988 йил февраль Пленумининг ҳужжатлари, Марказий Комитет Бош секретари М. С. Горбачевнинг шу Пленумдаги нутқи совет жамиятининг маънавий турмушига қудратли туртки берганлиги, социализм назарияси, тарихи ва практикасининг энг муҳим масалаларини илгари сурганлиги, маориф ва тарбиянинг бутун системасини тубдан такомиллаштириш вазифаларини энг муҳим умуммиллий масалалар даражасига кўтарганлиги кенгашда таъкидлаб ўтилди. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми янгиланиш идеологиясининг энг зарур масалаларини асослаб берди. Инсоннинг бутун турмуши, режалари ва муаммолари ҳозир ташкилотчилик ва ғоявий-сиёсий ишнинг марказига қўйилиши керак. Инсоннинг ижодий, омилкор ишлаши—жадаллаштиришимизнинг асосидир, қайта қуришга муқаррар тус бериш омилидир.

Ҳозир кадрларнинг билимдонлигини ошириш, раҳбарликнинг янги иқтисодий усулларини эгаллаб олиш биринчи ўринга қўйилмоқда. Партия ташкилотларининг фаолияти халақит бериш механизмини синдириб ташлашга, бошқарувнинг чинакам иқтисодий усулларини жорий этишга қаратилган. Беш йилликнинг ўтган икки йили мобайнида йўл қўйилган қолоқликнинг ўрнини сўзсиз тўлдириш, қудратли ишлаб чиқариш ва фан-техника имкониятидан юксак самарали фойдаланиш, Ўзбекистоннинг мамлакат ягона халқ хўжалик комплексига қўшаётган ҳиссасини кўпайтириш керак.

Бутун партия билан бирга республика партия ташкилоти зиёлиларнинг қайта қуришга, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга, замонамизни ғоявий-назарий жиҳатдан идрок этишга, ижтимоий онгни ривожлантиришга, Ватанимиз ҳаётидаги жамики воқеаларни бадиий воситалар билан акс эттиришга қўшаётган ҳиссасини юксак қадрлайди.

Биз тарихдан чиқариб олаётган энг муҳим сабоқлардан бири шундан иборат: модомики биз экономикада буйруқбозлик, маъмуриятчилик усулларидан қатъиян воз кечаётган эканмиз, бундай усулларга жамиятнинг маънавий турмушида асло йўл қўйиб бўлмайди.

Оғзаки пропагандада, газета ва журналларда, институтлардаги, ижодий союзлардаги, ўқув юртларидаги мунозараларда партия билан халқ ҳал этаётган муаммоларнинг бутун мураккаблиги ва янгилигини кўрсатиш маҳорати етишмаётганлиги таъкидлаб ўтилди. Олис ёки жуда яқин ўтмишга тааллуқли воқеаларга кўпинча пухта ўйламай, юзаки баҳо берилмоқда. У ёки бу шахсларнинг қилган ишларига баъзан синфий ва конкрет тарихий ёндашмай туриб, улар ортиқча мақтаб юборилмоқда. Ижодий союзларда, театрларда, редакцияларда гуруҳбозлик нишоналари намоён бўлмоқда. Эскичасига яшашни қулайроқ ва осонроқ деб ҳисоблаётган кишилар олимларнинг, журналистлар ва маданият арбобларининг орасида ҳам оз эмас.

Маданиятимиз ва фанимизнинг миллатлараро муносабатлар билан, ёш авлодни интернационализм руҳида тарбиялаш билан боғланиши мана шундай муаммолардан биридир. Умуман, одамлар ўртасидаги ўзаро муносабат муаммолари каби миллатлараро муаммолар ҳам ўз-ўзидан йўқ бўлиб кетмайди. Бизга рашидовчиликдан сарқит бўлиб қолган, моҳият эътибори билан ленинча сиёсатни сохталаштирадиган юзаки, дабдабали интернационализм шуни кўрсатдики, агар муаммоларни ҳал этишдан бўйин товланадиган бўлса, улар узлуксиз кўпайиб бораверади. Ҳаммамиз — партия ходимлари ҳам, олимлар ҳам, маданият арбоблари ҳам интернационал тарбияга ва миллатлараро муносабатларнинг ҳолатига муаммосиз жараён деб қарашдан иборат эскирган фикрлардан воз кечадиган пайт келди. Кўпгина партия ва совет кадрлари, фан ва маданият ходимлари социал-демографик вазиятни дуруст билмасликлари, интернационал ва ватанпарварлик тарбиясининг моҳиятини юзаки тасаввур этишлари бизни ташвишга солмоқда. Баъзи бировлар ҳамма нарсани яхши қилиб кўрсатишга уринмоқдалар, одамларнинг миллий психологиясини, унинг ўз ривожланиши мураккаб даврини бошидан кечираётган республикадаги ҳозирги конкрет вазифа билан алоқадорлигини мутлақо эътиборга олмаяптилар. Баъзи кишилар, шу жумладан масъул мансабдор шахслар маҳаллийчилик, миллий маҳдудлик, социал соҳада тайёрга айёрлик кўринишларига қарши, баъзан эса ошкора миллатчилик хатти-ҳаракатларига қарши кескин курашмаяптилар.

Одамларнинг соғлиғи билан, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш билан, тарих ва маданият ёдгорликларини сақлаб қолиш билан боғлиқ бўлган ҳамда олий даражада малакали равишда вазминлик билан ҳал этишни талаб қиладиган мураккаб ва кенг миқёсли масалалар баъзан жўн тарзда, васвасали оҳангда талқин этилишига йўл қўйиб бўлмайди. Баъзан ҳис-ҳаяжон ва миш-мишлар фактлар ва далил-исботларни кўмиб юбормоқда, жазавага, гўё Ўзбекистон узра пайдо бўлган хавф хусусидаги дод-фарёдларга айланиб кетмоқда. Марказий газета ва журналлар баъзи салбий ҳодисалар ҳақида берган хабарларни республикага қилинган қандайдир туҳмат, деб баҳолаш ҳам мутлақо масъулиятсизликдир.

Ўзбекистондаги мураккаб социал-иқтисодий вазиятни рўкач қилиб, ўзининг жиззакилик кайфиятларини қайд этишга ёки миллий маҳдудлик руҳидаги ғояларини ўтказишга уринаётган кимсаларга жуда кескин зарба беришни ўз бурчимиз деб ҳисоблаймиз. Биз ҳар қандай баҳоналар кўрсатилганда ҳам социалистик идеология принципларидан, халқнинг интернационалистлик ва ватанпарварлик анъаналаридан воз кечмаймиз, дейилди кенгашда.

Миллий муаммолар соф ҳолда учрамайди. Улар ҳамиша иқтисодий муаммолар, кадрларга оид муаммолар, социал, маънавий муаммолар билан чамбарчас чатишиб кетган. Тайёрга айёрлик ёки миллий ўзига хосликни кўпиртириб кўрсатиб, диний хурофотларни рўкач қилиш заминида вужудга келадиган турли-туман гуруҳчилик ва уруғчилик муддаолари ҳамда нафсониятлари ҳам шу билан боғланган. Феодал-патриархал ўтмишни безаб кўрсатиш, демократик ҳодисалар билан реакцион ҳодисаларни муросага келтириш, социализмгача бўлган ҳодисаларни социалистик ҳодисаларга қарама-қарши қўйиш йўлидаги уринишлар ҳам шу билан боғланган. Бизнинг интернационалистик негизларимизга хавф солаётган лойқа тўлқин оқимлари аслида мана шулардан келиб чиқмоқда, биз ташкилотчилик ва сиёсий ишларда бутун диққат-эътиборни мана шуларга қаратишимиз керак.

Тарбиявий ишда республика аҳолисининг кўпмиллатли состави ҳамиша ҳам эътиборга олинаётгани йўқ, кўпинча ҳамма нарса юбилей тадбирларидан иборат қилиб қўйилмоқда.

Икки тилликни янада ривожлантириш, республика аҳолисининг ҳам она тилини, ҳам миллатлараро алоқанинг муҳим воситаси бўлмиш рус тилини ўрганиши катта аҳамиятга эга. Марказий Комитетнинг фикрича, ўқув юртларида қайси тилда ўқиш тўғрисидаги масалада ҳеч қандай имтиёзлар ёки чеклашларга йўл қўйиб бўлмайди. Ота-оналар ўз фарзандларини қайси тилда ўқитишни ихтиёрий танлаб олиши принципидан воз кечиш, маъмуриятчилик қилиш миллий масаладаги демократик принципларни бузишга олиб борган бўлур эди.

Болаларда она тилига меҳр-муҳаббатни тарбиялаш, уни ўрганиш ва ўқитишни яхшилаш кераклиги шубҳасиз. Аммо шу билан бирга она тилига ҳаққоний меҳр-муҳаббат тил шовинизмига айланиб кетмаслиги жуда муҳимдир, афсуски, баъзи ёзувчилар ва олий ўқув юртлари муаллимлари орасида шу ҳол яққол намоён бўла бошлади.

Биз миллий хурофотларни авж олдиришда, эскирган миллий урф-одатларни ва патриархалчиликни идеаллаштиришда диннинг ролини хаспўшлаб кўрсатишга ҳам тоқат қила олмаймиз ва тоқат қилмаймиз. Миллатчиликнинг, миллий маҳдудлик ва такаббурликнинг, маҳаллийчиликнинг ҳар қандай кўриниши халқларнинг қардошларча дўстлигига, жамиятимизнинг интернационал бирлигига ҳамла, деб ҳисобланиши керак.

Кенгашда эътибор ўзбек халқининг ва мамлакатдаги бошқа халқларнинг ўтмишига нисбатан одамларда синфий ёндашишни шакллантириш зарурлигига қаратилди.

(Давоми 3-бетда).

ХАЛҚ КОНТРОЛИ

САҲИФА № 2 (305)

• *Группалар фаолиятидан*

МУРОСАСОЗЛИККА ЧЕК ҚЎЯМИЗ

КЕЙИНГИ вақтларда районимиз шифохоналарида рўй берган салбий ҳодисалар матбуотда кескин танқид қилинди. У қанчалик оғир бўлмасин, аччиқ ҳақиқатни тан олишимиз, ундан тўғри хулоса чиқара билишимиз керак. Камчиликларни бартараф этишда халқ назоратчилари айниқса ташаббус кўрсатишлари, ҳар қандай нуқсонга муросасиз бўлишлари зарур. Биз шу йўлдан боришга ҳаракат қилаяпмиз.

Яқинда шифохона болалар бўлимида меҳнат интизоми ва врач томонидан белгиланган тунги муолажаларнинг қандай бажарилаётганлигини текширдик. Сменада медицина ҳамшираси К. Қуролованинг муолажаларни ўз вақтида бажармаётганлиги маълум бўлди. Санитарка Ш. Нортоева эса шу куни умуман ишга келмаган. Яна бошқа қатор камчиликлар ҳам аниқланди. Рейд натижалари коллективда муҳокама қилинди. Медицина ҳамшираси К. Қуролова огоҳлантирилди, санитарка Ш. Нортоева эса ишдан бўшатилди.

Тез медицина ёрдами шифохона ҳаётида алоҳида ўринни эгаллайди. Чунки оғир касал учун бир дақиқа олдин ва малакали кўрсатилган муолажа киши ҳаётини сақлаб қолишда ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Бу хизмат соҳасига план асосида ўтказилган рейдга халқ назоратчилари билан бир қаторда медицина ходимлари район касаба союз комитетининг раиси Б. Мирзалиев, район санитария-эпидемиология станциясининг ходими У. Исматуллаевлар қатнашишди.

Муолажа хонасидаги стерилль столи етарли покиза ҳолда эмас. Дорилар сақланадиган шкаф чанг босган. Биринчи ёрдам учун ажратилган дорилар тартибсиз ҳолда. Грелка, зонтлар ҳамда металл катетрларнинг ишга тайёр ёки тайёр эмасликларини тез ёрдам бўлимининг мудири ва катта фельдшер аниқ билмадилар. Демак, смена алмашганда текшириб олинмаган, масъулиятсизлик қилинган.

Диспетчерлик хонасидаги рация аппаратлари ишламайди. Ташвишли ҳол. Ахир рациясиз қандай қилиб медицина ёрдамининг сифатини таъминлаш мумкин. Масалан, «тез ёрдам» машинаси бир қишлоққа кетганда, худди ўша қишлоқдан яна иккинчи; учинчи буюртма тушиши мумкин. Рация бўлсагина дарҳол боғланиб беморларга тез ёрдам кўрсатиш мумкин.

Биз материалларни умумлаштириб маъмуриятга бердик. Муҳокама қилинди. Айбдорларга нисбатан чоралар кўрилди. Рацияни ишга солиш тадбири белгиланди. Шунингдек, область соғлиқни сақлаш бўлимидан янги рация аппаратуралари сўралди. Область соғлиқни сақлаш бўлими шароитни ўрганиб, иккита аппаратура ажратди.

Биз медицина ускуналаридан қандай фойдаланилаётгани, социалистик мулкни сақлаш, беморлар овқатланишини ташкил этиш ва бошқа масалалар бўйича ҳам план асосида рейд ва текширишлар ўтказдик. Районда соғлиқни сақлаш ишини яхшилашга қаратилган бирмунча уринишлар қилдик, уларнинг самараси сезиляпти. Лекин ҳали олдимизда ҳал бўлмаётган кўп вазифалар турипти. Жойларда фельдшер-акушерлик пунктлари ҳамон аҳолига лозим даражада медицина хизматини кўрсата олмаяпти. Профилактик эмлашлар яхши йўлга қўйилмаган. Аҳоли ўртасида етарли даражада тушунтириш ишлари олиб борилмайди, оқибатда бундай участкаларда ҳар хил юқумли касалликлар ва болалар ўлими кўп қайд этилмоқда. 1987 йилда юқумли касалликлар бошқа йилларга нисбатан камаймади. Вирусли гепатит, ўткир ичак касалликлари кўпайди. Бу масалалар ўта жиддийдир. Халқ контроли группаси ҳам бундай камчиликларни бартараф этишга ўз ҳиссасини қўшмоғи лозим. Афсуски, уларни тугатишга қаратилган тадбирларни кам туздик. Маълум даражада муросага бордик. Бу йил соғлиқни сақлашнинг қайси участкасида кўпроқ камчиликлар юз берган бўлса ўша жойларда қатор рейд ва текширишлар ўтказамиз. Уларнинг таъсир кучини ошириш мақсадида натижаларини халқ контроли экранида акс эттириб борамиз. Камчиликларга қарши қатъий курашамиз.

Э. ОРТИҚОВ,
Паркент район марказий шифохонаси халқ контроли группасининг раиси.

✦ **Оржоникидзе районидаги «Коммунист» колхози халқ контроли группаси қишлов даврида актив фаолият кўрсатмоқда. Айниқса, ем-хашакдан унумли ва тежамли фойдаланиш бўйича бир қатор тадбирлар тузиб, изчил амалга оширдилар. СУРАТДА: халқ контроли группаси аъзолари хашак сифатини кўздан кечирмоқдалар.**

• *Диққат, янгилик!*

ТАКЛИФ ВА МУЛОҲАЗАЛАРИНГИЗНИ КУТАМИЗ

ХАЛҚ контроли органларининг вазифалари бўшашувчанлик, интизомсизликнинг олдини олиш, шунингдек, маҳаллийчилик ва тор идорачилик, бюрократизм, истеъмолчилик кайфиятлари, социалистик мулкни талон-торож қилувчиларга қарши аёвсиз кураш олиб боришдан ҳам иборатдир.

Жамиятимизни демократиялаш давом этаётган бир пайтда эса халқ контроли органлари олиб бораётган ишларнинг оммавийлиги ва ошкоралиги таъминланмоғи лозим. Шу муносабат билан ушбу саҳифада область халқ контроли комитети томонидан шу йилнинг иккинчи кварталида текшириш олиб бориладиган мавзуларни эълон қилмоқдамиз. Албатта, бундан мақсад назоратчилар, кенг активларнинг эътиборини муҳим масалаларга қаратиш, камчиликларга қарши оммавий ҳаракат қилишдан иборатдир.

АПРЕЛЬ: 1. Область шаҳар ва районларида уйсозлик базаларини ривожлантириш ҳамда ундан фойдаланиш, турар-жой қурилиши ва бошқа социал соҳалардаги объектлар қурилиши сифатини ошириш юзасидан кўрилаётган тадбирлар ҳақида;

2. Партия ва ҳукуматнинг халқ хўжалигида транспорт воситаларини газ ёнилғисига ўтказишни тезлаштириш юзасидан кўрсатмаларининг бажарилиши;

3. Область агросаноат комитетининг корхона ва ташкилотлар ёрдамчи хўжаликларини қишлоқ хўжалик техникаси, минерал ўғит, зотли чорва моллари, юқори навли уруғлар, кўчатлар билан таъминлаш, ветеринария ва агрохимия хизматини ташкил этиш юзасидан ишлари;

4. Область савдо бошқармаси, область матлубот жамияти, ишчилар таъминоти бўлим ва бошқармаларининг партия ва ҳукуматнинг социалистик мулкни сақлаш, хўжасизликни олдини олиш юзасидан кўрсатмаларининг бажарилиши.

МАЙ. 1. Партия ва ҳукуматимизнинг областда кооператив усулда ва якка тартибдаги уй қурилишини ривожлантириш бўйича қарорларининг бажарилиши;

2. Область хўжаликларида қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ҳамда кимёвий воситаларни сақлаш, ташиш юзасидан белгиланган тартибларга амал қилиниши;

3. Областдаги илмий ишлаб-чиқариш бирлашмалари томонидан партия ва ҳукуматнинг ёрдамчи хўжаликларни ривожлантириш юзасидан кўрсатмаларини қандай бажарилаётгани ҳақида;

4. Областдаги машинасозлик ва металлургия корхоналарининг маҳсулотни давлат буюртмалари ҳамда истеъмолчилар билан бевосита шартнома асосида етказиб беришни планлаштириш шароитидаги ишини ўрганиш.

ИЮНЬ. 1. Область маҳаллий саноати бошқармаси томонидан 1986—1990 йиллар ва 2000 йилгача бўлган даврда кенг халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқариш ва хизмат соҳаларини ривожлантириш юзасидан комплекс программанинг бажарилиши;

2. «Паркентводстрой», «Ташоблмелиоводстрой», «Промгражданстрой» трестларида мавжуд қувватлар, давлат капитал маблағи ҳисобидан турар-жой қурилиши планларини ортиғи билан бажариш учун резервлардан фойдаланиш, уй-жойлар қурилиши таннархини арзонлаштириш ва сифатини яхшилаш юзасидан олиб борилаётган ишлар;

3. Областдаги айрим районлар ва шаҳарларда аҳолининг даромади ва харажатларини мувофиқлаштириш юзасидан олиб борилаётган ишларнинг аҳволи.

Ҳурматли мутахассислар, ишчи ва хизматчилар, газетхонлар! Область халқ контроли комитети юқоридаги мавзулар юзасидан бўлажак текширишлар олиб бориш учун таклиф ва мулоҳазаларингизни юборишингизни сўрайди. Сизнинг ишчан таклиф ва мулоҳазаларингиз, танқидий фикрларингиз эса камчиликларни рўй-рост очиб ташлашга, уларни тез бартараф этишга, шу тариқа ишни қайта қуриш ва жадаллаштиришга хизмат қилади.

АДРЕС: Тошкент—700047. Хоразм кўчаси, 51-уй. Область халқ контроли комитети. Оғзаки мурожаатлар ҳам қабул қилинади. Телефонлар: 33-71-51; 33-20-03.

РЕДАКЦИЯГА ХАТ

КАМЁБ МОЛГА АЙЛАНДИМИ?

ҚИШЛОҚ ҳаётини ёрдамчи хўжаликсиз тасаввур қилиш қийин. Кечқурун, баъзан тунда ҳам у, бу юмуш қилишга тўғри келиб қолади. Шунда қўл фонари асқотади. Яқинда уни излаб атайлаб Янгийўл шаҳрига бордим. Хўжалик, электр-рўзғор, музика асбоблари магазинларига кирдим. Қишлоғимиздаги каби кўп ўтмас матоҳлар чанг босиб ётибди. Қўл фонари эса йўқ. Энди шу арзимас нарса ҳам камёб моллар қаторига кириб қолдими? Янгийўл шаҳар савдо ташкилоти раҳбарлари бу саволга қандай жавоб беришаркин?

С. ЖУМАДУЛЛАЕВ,

✦ **«Матбуот» Тошкент полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмасининг 3-босмахонасида асосан дарсликлар босиб чиқарилади. Корхонанинг халқ контроли группаси ана шу дарсликларнинг сифатли чиқарилишини таъминлаш мақсадида мунтазам рейд ва текширишлар ўтказиб турмоқда. Уларнинг натижалари коллектив йиғилишларда муҳокама қилинади.**

Назоратчиларнинг ўтказаётган рейд ва текшириш якунлари эса халқ контроли экранида акс эттирилмоқда. Бу эса ишнинг оммавийлиги ва ошкоралигини таъминлашга хизмат қилмоқда. СУРАТДА: халқ контроли группаси аъзоларидан (чапдан) Шарифа Азимова, Татьяна Широкова ва Нафас Ориповлар китобларнинг сифатини текширишяпти.

А. Зуфаров фотолари.

• *Район ва шаҳар халқ контроли комитетларида*

СИГИРЛАРНИ СЎЯВЕРМАЙЛИК

ЎРТА ЧИРЧИҚ РАЙОНИ

А. Икромов номли колхоз фермасида хўжасизлик ҳукм сурмоқда: ем-хашак тежаб-тергаб фойдаланилмаяпти, ветеринария қоидаларига амал қилинмайди. Натижада бир тонна сут етиштириш учун нормадаги 1,5 ўрнига 1,9 центнердан озуқа бирлиги, қорамолларни бир центнер семиртириш учун эса нормадаги 12 ўрнига 14 центнер озуқа бирлиги сарфланмоқда.

Озуқа кўп сарфланса ҳам чорва маҳсулдорлиги ошмаяпти. Ҳар бош соғин сигирдан сут соғиб олиш районнинг ўртача кўрсаткичидан 2,5 килограммга камдир. Қишлов даврида 20 бош қорамол ва 8 бош бузоқ мажбуран сўйиб юборилди.

Текширув ўтказилган кун ем-хашак, озуқа цехи ишламади. Фермада ҳисоб-китоб ишлари изга солинмаган. Ҳатто ҳар кунги сут соғиб олиш ҳажмини рўйхатга олувчи журнал ҳам тутилмаган.

К. Маркс номли колхозда раҳбарларнинг масъулиятсизлиги туфайли қишловга озуқа тайёрлаш 73 процентда қолиб кетган. Фермада қиш мавсуми учун рацион белгиланган, лекин унга амал қилинмайди. Натижада сут соғиб олиш графиклари 85 процент атрофида бажарилмоқда. Қишлов даврида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан давлатга 2 тонна кам сут топширилди. Бузоқлар суткасига 4—5 марта ўрнига 2 марта суғорилмоқда. Чорва бинолари етарлича иситилмаслиги, моллар рацион асосида боқилмаслиги туфайли 40 бошга яқин мол, шу жумладан 30 бошга яқин бузоқ мажбуран сўйиб юборилди.

К. Маркс номли колхоз ветеринария бош врачи У. Маҳмудбоевнинг ўз вазифасига совуққонлик билан муносабатда бўлганлиги оқибатида сигирлар вақтида қочирилмаяпти.

Район халқ контроли комитети томонидан қабул қилинган қарорда К. Маркс ва А. Икромов номли колхозлар халқ контроли группалари қишловнинг бориши устидан етарли назорат ўрнатмаганлиги, хўжасизлик билан муроса қилаётгани қайд этилди.

К. Маркс ва А. Икромов номли колхозлар бош ветеринария врачлари В. Тожибеков, У. Маҳмудбоевларга ҳайфсан берилди.

ҚЎШИБ ЁЗИШНИ БАС ҚИЛИНГ!

АНГРЕН

Турар-жой эксплуатацияси бошқармаси ва турар-жой хўжалиги трестига қарашли хўжалик ҳисобидаги қурилиш участкасида молия интизоми қўпол равишда бузилмоқда. Уй-жойларни ремонт қилишда қўшиб ёзиш ҳоллари ҳамон кўп учраяпти. Жорий ремонт бўйича айрим қилинган ишлар текширилганда ярим йил ичида 1-турар-жой участкасида (бошлиғи Қодирхўжаева) 229 сўмлик, 2-турар-жой участкасида (бошлиғи Кишлеев) 154 сўмлик, 3-турар-жой участкасида (бошлиғи Раҳматуллина) 81 сўмлик, 4-турар-жой участкасида (собиқ бошлиғи Болтаниёзов) 180 сўмлик, 5-турар-жой участкасида (бошлиғи Холматов) 205 сўмлик, 6-турар-жой участкасида (бошлиғи Алматов) 244 сўмлик иш қўшиб ёзилгани маълум бўлди. Хуллас, халқ назоратчилари бир ярим минг сўмликка яқин давлат пули ўзлаштирилганлигини аниқладилар. 1987 йилнинг уч ойида бажарилган ишларнинг бир қисми алоҳида ҳисоб-китоб қилинди. Минг афсуски, қўшиб ёзиш кўпайса кўпайдики, камаймаяпти. Фақатгина 6-турар-жой участкаси бўйича иш ҳажмини ошириб кўрсатиш ва нотўғри баҳолаш туфайли 2183 сўм ўзлаштирилган.

Турар-жой хўжалиги трести бўлинмаларида ҳам уйларни ремонтга қабул қилиб олиш қоидаларига амал қилинмаяпти.

6-турар-жой эксплуатацияси участкаси бошлиғи О. Колпакова, мастер В. Мясишева ва хўжалик ҳисобидаги қурилиш участкаси мастери М. Жалиловларнинг етарли назорат ўрнатмаганликлари сабабли уй эгаларидан пул олинган ва ўз вақтида кассага топширилмаган. Ҳатто канализациянинг тозаланганлиги, квартиралар ремонт қилинди деб қалбаки квитанциялар билан пул олинганлиги, радиатор, кранлар сотилганлиги аниқланди.

Трест бўлинмаларида айрим кишиларга радиаторлар текинга, Улуғ Ватан уруши қатнашчиларига эса пулга ўрнатилган. Хуллас, қоидабузарлик авжига чиққан.

Шаҳар халқ контроли комитети йиғилишида юз берган камчиликлар учун турар-жой хўжалиги трести бошқарувчиси В. Напольскийга қаттиқ ҳайфсан эълон қилинди. Хўжалик ҳисобидаги қурилиш участкаси бошлиғи А. Алматов, 3-турар-жой эксплуатация бошқармаси бошлиғи С. Раҳматуллина вазифаларидан бўшатилди.

ТУҒУРУҚХОНАДАГИ ТАРТИБСИЗЛИКЛАР

СОБИР РАҲИМОВ РАЙОНИ

Туғуруқхона энг покиза, ҳамма шарт-шароитлар муҳайё қилинган медицина маскани бўлиши лозим. Афсуски айрим жойларда бундай бўлмаяпти, тартибсизликлар ҳукм сурмоқда. Халқ назоратчилари райондаги 9-туғуруқхонани текширганларида (бош врач Х. Файзуллаева) қатор камчиликларни очиб ташладилар. Хоналар совуқ, санитария-эпидемиология режими бузилмоқда.

2-гинекология бўлимида 38 бемор бўлиб, улар 5 та палатага жойлаштирилган. Тумбочкалар етишмайди, борлари ҳам ремонтталаб. Шифтда чакка излари, хона яхши ёритилмайди. Қўл ювадиган кранлар ишламайди, санитария узеллари етишмайди.

Йўлак поллари омонат, хоналар совуқ, кафеллар яримта-юримта, батареядан сув томяпти.

Шифохонанинг овқат тайёрлаш бўлинмасида қоидалар бузилмоқда. Жорий ремонт сифатсиз қилинган. Гўшт, сабзавот, сут маҳсулотлари бўлинмаларида идиш-товоқ ванналари йўқ. Сабзавот цехида ҳатто қўл ювадиган раковина ҳам ўрнатилмаган. Ўн порциянинг саккизтасида овқатларнинг калорияси 57—26 процентга камлиги аниқланди.

Район халқ контроли комитети қарори билан айбдорларга нисбатан чоралар кўрилди ва шифохона ҳузуридаги халқ контроли группасига мунтазам текширишлар ўтказиб туриш топширилди.

ФАҚАТ ПЛАННИ ЎЙЛАБ...

ОҲАНГАРОН шаҳри билан чегарадош Убайд, Тут, Унгут, Қорахитой қишлоқлари аҳолиси ташвишда. «Аханганцемент» ишлаб чиқариш бирлашмасининг дудбуронларидан кўтарилаётган тутун шу атроф табиатига хавф солмоқда. Дарахтлар ва ўсимликларга салбий таъсир кўрсатмоқда. Хўш, уларни зарарсизлантириш, ҳавога ажралиб чиқишини камайтиришнинг иложи йўқмикин? Бор! Бироқ бирлашманинг лоқайд раҳбарлари план кетидан қувиб, бошқа ҳамма нарсани унутмоқдалар.

Бу ерда қачондир ўрнатилган, зарарли моддалар чиқишини камайтирадиган қурилмалар эскириб кетди, уларни янгиларига алмаштириш эса ҳеч кимнинг хаёлига келмаяпти. Корхона бўйича 135 тозалаш қурилмаси мавжуд, уларнинг 15 таси ишламайди. 64 қурилма газ тозаловчи воситалар билан таъминланган, 56 қурилмада эса бундай воситалар умуман йўқ. Бирлашманинг куйдириш цехида 2-айланма печдаги «Лурси» типидаги электрофильтр 1961 йилда ўрнатилган. 2-цемент тегирмонидаги «Волга-50» типидаги панжарали холодильникларни алмаштириш пайти келди.

Асбоцемент заводидаги фильтрлар ҳам бундан йигирма етти йил олдин ўрнатилган. Тажриба-ремонт экспериментал заводидаги электродларнинг занглаб кетганлиги оқибатида электрофильтр самарасиз ишлайди.

Ҳавога ортиқча моддалар ажралиб чиқишини ўлчаб турилиб, унга қарши чора-тадбирлар белгиланмаяпти. Масалан, 1987 йилда 760 маротаба ўлчаш лозим эди. Амалда 380 маротаба ўтказилди. Айрим ойларда эса умуман ўлчанмайди.

Айни пайтда «Аханганцемент» ишлаб чиқариш бирлашмасида ҳавога заҳарли моддалар чиқарувчи 17 қурилма чанг—газ тозаловчи воситалар билан таъминланишига муҳтож.

Яқинда район халқ контроли комитети текширувда ана шу камчиликларни аниқлади. Бироқ бирлашманинг Т. Абдувалиев бош бўлган халқ контроли группаси халқ назоратчиларининг парвойи фалак. Зора улар ҳам бу тадбирдан хулоса чиқариб бонг уришиб, раҳбарларнинг «тинчи»ни бузиб туришса, зора бирлашма катталари эскирган, яроқсиз ҳолга келган қурилмаларни тез орада алмаштиришса!

О. ХУШНАЗАРОВ,
Оҳангарон райони.

• *ТАБИАТ МУҲОФАЗАСИ*

ГАП ЭГАСИНИ ТОПАДИ

— Бизнинг магазиндагилар ҳисобдан янглишишмайди, ҳаммаси олий маълумотли...

Изоҳнинг ҳожати йўқ.

М. Унгаров расмлари.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ ГА
ЖАВОБ БЕРАДИЛАР

«ЯХШИСИ ПЕШТАХТА ОСТИДА»

Газетамизнинг шу йил 3 январь сонида эълон қилинган шу номли рейд материалида областимиздаги қатор магазинларда камёб моллар пештахта остидан сотилаётгани, харидорлар ҳақига хиёнат қилинаётгани, совет савдо қонун-қоидалари қўпол равишда бузилаётгани очиб ташланган эди.

Область матлубот жамиятидан келган жавобда фактлар тасдиқланганлиги қайд этилган. Пискент шаҳар матлубот жамияти коллективининг умумий йиғилишида совет савдоси қоидаларини бузганлиги учун 1-магазин мудири Умарова, 31-магазин сотувчиси Эшонхонова ва «Баҳор» универмаги бўлим мудири Иномовалар маъмурий йўл билан жазоланганлар.

Бекобод район матлубот жамияти ҳузуридаги ўртоқлик суди қарорига кўра магазин мудири Абдурашид Абдухолиқов ва сотувчи ёрдамчиси Абдували Абдухолиқовлар қаттиқ огоҳлантирилган. Бўстонлиқ район Қўшқўрғон матлубот жамиятига қарашли 10-магазинда молларга нарх белгилари қўйилмагани учун магазин мудири Қурбоновга ҳайфсан эълон қилинган. Область матлубот жамияти ва районлардаги кооператив ташкилотларда мақола муҳокама қилинган ва савдо қонун-қоидаларини мустаҳкамлаш юзасидан зарур чоралар кўрилган.

«БОШИ БЕРК КЎЧАЛАР»

1987 ЙИЛ 31 ДЕКАБРЬ

ТАНҚИДИЙ мақоланинг қисқача мазмуни қуйидагича эди: Болгар массивидаги серқатнов Ипподром ва Новий путь кўчаларини бирлаштирувчи Гайдар проездининг бир қисмини ремонт қилишга киришилди-ю, аммо охирига етказилмай, чала ташлаб кетилди. С. Лазо ва Новий путь кўчаларининг четларини хонадонлар экинзорга айлантиришиб, қатновни қийинлаштириб қўйишди. Тегишли ташкилотлар бу масалаларга эътибор беришмаяпти.

Редакция шу мақола юзасидан Ленин район Совети ижроия комитети раиси А. Баҳобовдан жавоб олди. Унда таъкидланишича, бу масала танқидий мақола автори И. Рустамов ва район ободонлаштириш бошқармаси бошлиғининг ўринбосари А. Ботиров иштирокида ўша жойнинг ўзига бориб муҳокама қилинган. Ҳозирча Гайдар проездини очиб қўйишнинг иложи йўқ. Чунки ундан темирйўл излари кесиб ўтади, уни кўчирмагунча йўлни очиш ГОСТ бўйича таъқиқланади.

Ҳозир архитектура-планлаштириш ишлари буюртма қилинган ва темирйўлни кўчириш лойиҳалаштирилмоқда.

1-автобаза ва эски бинолар ҳали бузиб ташланмаганлиги сабабли йўлнинг Ипподром кўчаси томонидан қатнови ҳам тўхтатиб қўйилган. Айни кунларда область Совети ижроия комитетида бузиладиган уйларнинг эгаларига уй-жой ажратиш масаласи ҳал этилмоқда. Йўлни Ипподром кўчаси томонидан шу йилнинг тўртинчи кварталида очиш мўлжалланмоқда.

Хотира куни олдидан

ОТАМ ҲАЁТ БЎЛГАНДА...

Ота-онасидан кейин қамоқхоналарда ётиб чиққан ўғил ҳикоя қилади

Акмал Икромов (1898 —1938) — давлат ва партия арбоби, 1918 йилдан КПСС аъзоси. Ўрта Осиёда Совет ҳокимияти учун кураш қатнашчиси. 1929 йилдан Ўзбекистон КП(б) Марказий Комитетининг биринчи секретари. 1934 йилдан ВКП(б) Марказий Комитети аъзоси. СССР Марказий Ижроия Комитети аъзоси. Бугун у ҳақда унинг ўғли, ёзувчи ва публицист Комил ИКРОМОВ фикр юритади.

1938 йил мартида уни қандай қилиб отиб ташлашганлигини мен билмайман, эҳтимол, ҳеч қачон билмасам ҳам керак. Ўша процесс бўйича отилганлар кўп эди: Николай Бухарин, Алексей Риков, Николай Крестинский, Владимир Иванов... Ва менинг отам Акмал Икромов.

Отам Туркистон коммунистларининг VI съездини янги иқтисодий сиёсат тўғрисидаги нутқ билан очганда йигирма уч ёшда бўлган. Кремлдаги В. И. Ленин кутубхонасида ўша съезднинг «Резолюция ва қарорлари» бор. Уларда Владимир Ильичнинг «тўғри», «муҳим» каби сўзлар билан қайд қилиб қўйган белгилари бор.

Отам биринчи бор 1923 йили Москвада бош секретарь Сталинга қарши сўзлаган эди.

Мен 1927 йилда туғилганман. Отамни 1937 йилда, Сталин ва Молотов Ўзбекистон КП(б) Марказий Комитети Пленумига хат ёзганларидан сўнг қамашган эди. Ўша хатни Тошкентга Сиёсий бюро аъзоси Андрей Андреев олиб келган. Отамни ишдан бўшатиб, партиядан ўчиришган. Пленумда қарорни қонуний деб топиш учун рози бўлган кўпчилик йўқ эди. Кўпчилик ўша вақтда Марказий Комитет биноси жойлашган Гоголь кўчасида эмас, балки Ленинград кўчасида — НКВД подвалларида эди.

Мен отам тўғрисидаги китоб устида ўттиз йил ишладим, қолган ҳамма китобларим, пьесалар, сценарийлар ва публицистик мақолаларимни отам ўзининг қамоққа олинишини сезиб сал олдин менга гапирган сўзларига содиқ бўлиб қолишимни тушунган ҳолда ёздим. Китобнинг дастлабки қораламасини Александр Твардовский босиб чиқармоқчи эди, лекин улгуролмади. Мен китоб устида ишлашга яна ўтирдим ва асосан тамомлагач, дўстларимга бериб яшириб қўйдим. Китобнинг бир нусхаси Владимир Тендряковда, бошқаси Анатолий Рибаковда, учинчиси Тошкентда қариндошларимнинг қўлида сақланиб келди. Энди бу китоб нашриётга топширилган, Григорий Бакланов эса уни «Знамя» журналида босиб чиқаришга ваъда қилмоқда...

— Менинг бошимга нималар тушмасин, мен ҳақда нималар дейишмасин, шуни билгинки, ўғлим, мен ҳамиша содиқ ленинчи бўлганман.

Мен ўн ёшда эдим, шунинг учун отам нима деганлигини тушуниб етишга ҳали қодир эмасдим. Бу Москвада, «Метрополь» меҳмонхонасининг бурчакдаги номерининг нимқоронғи хонасида бўлган эди, отамнинг юзидан ёш оқарди. Биз у ерга Тошкентдан келган эдик.

Телефон жиринглаб қолди. «Ҳа, Николай Иванович, — деди отам, кейин анчагача бир сўзни қайта-қайта қаттиқ такрорларди.— Ёлғон! Ёлғон! Ёлғон!» У трубкани шундай зарб билан урдики, телефон аппаратининг дастакчалари қийшайиб кетди. Қотмадан келган, хипча бел одам жисмоний жуда бақувват эди — турникда чир айланар, бехато отарди. Ўша Николай Иванович ким бўлганлигини кейин тушундим. У Ежов эди. Николай Иванович Бухарин ўша вақтда у ҳам Лубянкада эди, лекин у ердан телефон қилолмасди...

Мени қирқ учинчи йили, қўшинларимиз Киевни ишғол қилган кунларда қамоққа олишди. Худди ўша пайтда ички ишлар министрининг ўринбосари Кобулов ва СССР Прокурори Бочков ҳали паспорт олишга улгурмаган, лекин бошланғич ташкилот томонидан комсомолга қабул қилинган ҳунар билим юртининг ўқувчисини қамаш ордерига қўл қўйган эдилар.

Менинг терговчим умумқўшинларнинг капитан погонини тақиб юрарди. Бундай погонларни ўша кунлар Киевни ишғол қилишда ҳалок бўлган ёки госпиталларда ўлган рота ва батальон командирлари тақишарди. Менинг капитаним эса отамни қамоққа олинишини ноҳақ ҳисоблайман, деб қўл қўйишимни талаб қилиб, ўттиз кун менга уйқу бермади. Асосий айбим шу эдики — мен рози эмасдим. Очиғи, рози бўла олмасдим. Менда ҳеч қачон ўч олишга интилиш бўлмаган, мен отамнинг жаллодларини агар суд қилганларида ҳам ўша трибуналда ҳатто гувоҳ бўлишни истамасдим. Ваҳоланки худога солиш ўзини асло оқламайди. Бу ерда гап ежовчилик ва бериячиликнинг ваҳшийликларидан буён узоқ муддат ўтганлигида эмас.

«Бухарин процесси» материаллари эълон қилингач, газетада отам қатл қилинганлиги тўғрисидаги хабар пайдо бўлгандан сўнг дастлабки йилларда ҳеч нарсага қарамай отамни кутдим, у ўзининг чанг босган гимнастеркаси ва этигида кириб келади, деб ишонардим. Эшик очилиб, у кириб келаётгандек бўларди. Мен трамвайда Пятницкаядан Киров кўчасигача, Пионерлар уйига борардим. У ерда кимдир орқасидан менинг отамга ўхшаб кўринди. Мен ўша пайтда ҳам яхши кўрмасдим. Покровский дарвозасига келганда унинг кетидан трамвайдан тушиб, Земляной валгача бордим, етиб олиб, бу одам у эмаслигига ишонч ҳосил қилишдан чўчирдим...

Ўттизинчи йилларда, у йилларни мен яхши хотирлайман, отам баджаҳлроқ бўлиб қолганди. Унинг чеҳраси дастлабки фотосуратлардагига сира ўхшамасди, КПСС XXII съездидан сўнг чиқарилган почта маркасидан фойдаланиб, ҳайкалтарош яратган ҳайкалдагига ҳам ўхшамасди. Ўттиз учинчи йилда Ўрта Осиёда очарчилик бўлган, маҳаллий аҳоли унга бир нави чидаган, лекин нон шаҳри номи билан шуҳрат қозонган Тошкентга мамлакатнинг турли чеккаларидан минглаб одамлар ёғилиб кела бошлаган.

Бирмунча кейинроқ шуни билдимки, коллективлаштиришнинг энг бошларида отам деҳқонларни ҳарбий-феодал усулда эксплуатация қилишда Сталинни айблаган Бухаринга қарши кескин танқид билан чиққан эди. Лекин мен қатъий ишонаманки, уч йилдан сўнг Тошкентдан Волгагача бутун йўлда очликдан ўлаётганларни кўрган отам бошқача ўйлаган. У софдил одам эди...

Тошкентнинг қуёш чарақлаб турган тонги аниқ эсимда, биз бутун оила биргалашиб нонушта қилаётган эдик, демак ҳаммамиз йиғилганлигимиздан дам олиш куни бўлиши керак. Очарчилик тугаганди — дастурхонда ҳамма учун ўртада нон, идишчаларда сарёғ, стол чеккасида самовар, чақмоқланган қанд қўйилган эди... Шинель кийган киши кириб келиб, енг қайтармасидан муҳрланган пакетни олди, честь берди-да, сўнг катта қадамлар ташлаб чиқиб кетди. Отам пакетни очди, онамдан сал бекитиб қоғозни ўқиди, кейин стол теварагида бир хил маромда қадам ташлаб юра бошлади. Онам ажабланиб унга қаради, шундан сўнг отам ёрилди.

— Киров ўлдирилганлигининг муфассал тафсилоти. Сира ишонолмайман, бу кимга керак бўлганикин?

Менинг ажабланганлигим ёдимда қолган: Сергей Мироновични халқ душманлари ўлдирганлиги ҳаммага маълум бўлса-ю, буни нечун отам тушунмайди.

Қовоқ солиб юриладиган йиллар бошланди, минбарда ҳам, дўстлар даврасида ҳам қувноқ кулги қўзғай оладиган, жуда ёш болалардек қаҳқаҳа отиб куладиган отам энди камдан-кам куларди.

«Яшаш яхшироқ бўлиб қолди, турмуш қувончлироқ бўлиб қолди!» — Сталиннинг сўзларини тасдиқлашарди. Ҳатто «Бугун қувноқ яшаймиз, эртага эса бундан ҳам қувонамиз!» мазмунидаги қўшиқ ҳам тўқишганди. Бу сўзларни мен отамдан ҳам эшитардим, лекин у буларни негадир ғамгин жилмайиш, киноя билан айтарди. Бу ҳам менинг болалик хотирамда ўрнашиб қолган...

Отамнинг отаси Икром домла — Тошкентнинг Эски шаҳаридан чиққан ўқитувчи ва айни вақтда домла бўлиб, Маккага ҳаж қилган, исломга ашаддий содиқ ва рус шарқшунос олимлари билан ҳамкорлик қилувчи ўз акаси Олимни сира хуш кўрмасди. Ундан кўра онамнинг амакиси бувамга қадрдонроқ эди. У II Давлат думасининг депутати бўлиб, 1909 йили социал демократик ташвиқот олиб борганлиги учун қамоққа олинган эди. Маркс ва Ленин ғоялари Туркистон аҳолисининг ўша вақтдаги ўқимишли кишилари орасига шу вақтгача тарихчиларимиз айтиб келгандан илгарироқ кириб кела бошлаган. Акс ҳолда отам қандай қилиб марксист бўлганлигини, Туркистонда биринчилардан бўлиб НЭПнинг аҳамиятини тушунганлигини, қандай қилиб Сталин билан баҳслаша олганлигини англаш қийин.

Ҳа, ўн ёшида у Қуръонни ёддан билар, ўзининг она тилиси — ўзбек тилидан ташқари форс тилини мукаммал эгаллаган, шеъриятни севарди; 16 ёшида у русча газета-журналларни қийналмай ўқир, 35 ёшида эса «Капитал»ни оригиналида ўқиш учун немис тилини ўрганишга киришган эди.

У Ўзбекистон озиқ-овқат таъминоти системасида ўзгаришлар қилишни талаб этиб Сталин билан баҳслашган. Партиянинг XVII съездида отам одатдаги рапорт беришдан сўнг жиддий танқид ва ўз-ўзини танқид зарурлиги тўғрисида гапира бошлаганда, Сталин уни тўхтатиб қўйган. Тўхтатмаса ҳам бўлмасди-да! Чунки бу «ғолиблар съезди» руҳини бузарди.

Шундай бўлса ҳам отам агар ўзини Озарбайжондаги Багиров сингари ёки Грузиядаги Берия сингари тутганда ҳаётини ҳам, лавозимини ҳам сақлаб қолган бўларди. Лекин отам оммавий репрессияларга қарши актив эътироз билдирди, Сталинга қўнғироқ қилди.

У ўзини нима кутаётганлигини биларди. Акам Ургутни кичкинагина Кинель шаҳридаги қишлоқ хўжалик институтига жўнатган, у ерда уни топиша олмайди деб умид қилганди. Мени онамнинг отасиникига Москвага олиб борди.

Ўзбекистонда партия кадрларининг тақдири нима бўлганлигини шу нарса ҳам айтиб турибдики, отам қамоққа олингандан сўнг Ўзбекистон Марказий Комитетини ўша вақтдаги республика озиқ-овқат саноат халқ комиссари бошқарган.

Кўп ўтмай онам отилди, тўрттала амаким, отамнинг жиянлари ҳалок бўлишди, студент акамни ҳам қамоққа олишди. Лагерларда ишим ўнгидан келди — мен у ерда ажойиб кишилар, ҳақиқий коммунистларни учратдим. Худди ўшанда: менга жуда мушкул бўлган пайтда ва мен жуда бахтиёр бўлган дамда худди отам менга қараб тургандек яшашим кераклигини тушуниб етдим.

Отамни Ежов зиндонларида сақлаб турганларида, унга хотинининг, ака-укаларининг ва катта ўғлининг қисмати тўғрисида айтишганда, албатта, кенжа ўғли ҳақида ҳам маълум қилишган. Эҳтимол у менинг қисматимга тўғри келган ўн учта турма ва лагерларни олдиндан кўрмаган бўлса ҳам, ҳаёт қолишимга, оиланинг бахтли отаси бўлишимга, китобларим ўнлаб тилларга таржима қилинишига, Дания, Норвегия, Швеция, Францияларни бориб кўришимга, айнан мени Франциядаги элчихонамиз эмигрантлар олдида сўзлашга таклиф қилишига ишониши мумкин эмас эди. Эмигрантлар элчихонага — Булон ўрмони яқинидаги кичкинагина Совет ерига Улуғ Октябрнинг 70 йиллигини нишонлаш учун келдилар. Мен уларга гапириб берганим йўқ, балки улар билан қайта қуриш, демократиялаштириш ва ошкоралик учун курашнинг дастлабки қадамлари бизга қанчалик қийин бўлаётганлиги ҳақида суҳбатлашдим. Гапни аввало ўзимдан, отам ва онамнинг тақдиридан, улар Ленин ишининг ҳаққонийлигига ишонганликларидан бошладим. Мана энди апрель Пленуми ва XXVII съезддан сўнг бошланган ана шу йилларгача етиб келдим. Мен бир театрдан иккинчисига ўтиб кетиб ўзининг аввалги масканига ижодий муваффақиятсизлик истаган артистларни учратганлигим тўғрисида, ўзининг собиқ командаси мағлубиятидан қувонган сотқин спортчилар тўғрисида гапирдим. Булар гарчи тушунарли инсоний туйғулар бўлса ҳам шармандалидир. Лекин Ватан театр ҳам, хоккей ҳам эмас. Ўз Ватанига ёмонлик раво кўришдан ҳам оғирроқ гуноҳ йўқ.

... Кунларнинг бирида бизнинг янги танишимиз Вера — чаласавод Корнилов солдатининг сўнгги уруш бошланишидан бир йил олдин туғилган қизи бизни Фонтенбло ўрмонига олиб борди. Вера аср бошида Воронеж губернияси жанубий уездларининг деҳқонлари гаплашган шевада русча гаплашар, фақат «р» ҳарфини сира айта олмас, бу ҳарфни французча оҳангда талаффуз қиларди.

— Вера! — улкан дуб дарахтлари баҳайбат музлик даври ҳарсанг тошлари билан уйғунлашиб кетган жойдаги эртакнамо гўзалликдан ҳайратга тушиб хитоб қилдим. — Верочка! Биласанми, турмада ётганимда прокурор нима деган эди: «Йигитча, сиз айбдор эмаслигингизни биламан. Лекин сиз отангизнинг фарзандисиз ва бир умр турмада ётасиз».

— Улар адаштилиб юборилишган, — деди бепарвогина Вера. — Улар шунчаки адаштилишган.

... Ҳозир Самарқандда кенг Икромов кўчасининг охиридаги майдонда, гранит постаментда унинг ҳайкали турибди — отам бор бўйича турибди, унинг қўллари: марҳамат, сизни кўриб хурсандман дегандек очиқ кўнгилликни билдирувчи миллий ишора ҳолатида қотиб қолган. У бу ерда 20-йилларнинг бошларида қандай бўлган бўлса, шундай жуда ёш кўринади.

Қанийди у буларни билса.

(«МОСКОВСКИЕ НОВОСТИ» ҳафталик газетасидан. 1988 йил 13 март).

Акмал Икромов (2-қаторда чапдан тўртинчи) ВКП (б) XIV съезди делегатлари орасида. Москва, 1925 йил, декабрь. «Ўзбекистон Х. йиллиги» альбомидан олинган фото.

ҚАЙТА ҚУРИШГА—ЯНГИЛАНИШ ИДЕОЛОГИЯСИ

(Боши 1-бетда).

Тарихий хотирани сақлаб қоладиган ва ривожлантирадиган халқнинг тарихий онгини шакллантирадиган тарих воситасида тарбиялаш эндиликда олдинги ўринлардан бирига қўйилмоқда. Республика меҳнаткашларининг ўтмишга мислсиз қизиқиши воқеаларнинг замирини тушуниб олишга, умуман тарихий онгни кучайтиришга интилиш, ижобий ҳодисалардир. Тарихимизда ёритилмай қолган катта босқичларни ойдинлаштириш, вақтинчалик манфаатларни кўзлаб иш тутишга, тарихий жараённи шахсларсиз кўрсатишга чек қўйиш истаги ҳам ижобий ҳодисадир.

Шу билан бирга тарихий мавзулардаги мунозаралар чоғида бир талай беҳуда, ғўр, шов-шувга сабаб бўлувчи гаплар ҳам пайдо бўлиб қолганлигини англаб олиш зарур. Фактларни, воқеаларни, тарихий шахсларнинг фаолиятини ёритишда қуюшқондан чиқишга йўл қўйилмоқда.

Фитрат ва Чўлпоннинг ижодий мероси республика матбуоти саҳифаларида завқ-шавқ билан, бир ёқлама талқин этила бошлади. Ҳолбуки, улар адабиётшуносликка оид ва шеърий асарлар, Пушкин ва Шекспирдан таржималар қолдириш билан бирга, пантуркизм ва миллий маҳдудлик мафкурасини ҳам қолдирганлар.

Республика Фанлар академияси, унинг гуманитар институтлари қайта қуришда активроқ позициясида туришлари лозимлиги таъкидланди. Илмий кадрлар бир қисми орасида зўр бериб ишлатилаётган янги иборалар тадқиқотларнинг реал ҳаётдан ажралиб қолганлигини ҳамда мавжуд проблемаларни, мужмал, кўпинча монографиялар ва диссертацияларни баъзи илмий муассасаларда ошкораликнинг йўқлигини, айрим раҳбарлар ўртача даражадаги ишларни кўзда тутаётганликларини, кадрларнинг профессионал ва ижодий жиҳатдан яроқсизлигини, қабул қилинган қарорларнинг яширилганлигини ниқоблай олмайди. Жамиятшунос олимлар мактаблар, ўрта махсус ўқув юртлари, олий ўқув юртлари учун дарсликлар яратишда деярли иштирок этмаяптилар.

Қайта қуриш идеологиясини шакллантиришда оммавий ахборот воситалари алоҳида ўрин тутади. Шуни айтиш кераккки, республика матбуоти марказий матбуотдан бироз кечикиброқ бўлсада, муаммолар тўғрисида бирмунча омилкорлик билан ва таҳлилий гап юрита бошлади. Матбуот демократиялаш ва ошкоралик жараёнларини маълум даражада жадаллаштирди, меҳнаткашларнинг социал-сиёсий активлигини уйғотди. Журналистлар жанговар кайфиятни, камчиликларга нисбатан муросасизликни кучайтирдилар, ўткир мавзуларни дадил кўтариб чиқа бошладилар. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети журналистларимизнинг қайта қуришга қўшган реал ҳиссаларига муносиб баҳо бермоқда.

Аммо газеталарда босилган мақолаларда хатолар, ноаниқликлар ҳали кўп учрамоқда, улар газетхонлар қалбида кўнгилсиз из қолдиряпти, тушунмовчиликни келтириб чиқармоқда. Бу эса журналистларнинг етарли билимдон эмасликларидан далолат беради.

Қайта қуришнинг дастлабки босқичида бўлгани каби ҳозир республика оммавий ахборот воситаларидан олий даражадаги билимдонлик, таҳлилларнинг теранлиги ва пухта ўйланганлиги, қайта қуриш шароитида ишлашнинг ҳаётий тажрибасини, туб иқтисодий ислоҳотни пропаганда қилиш, кенг фикрлаш, партиявий дадиллик билан, принципиал, рўйрост ёзиш маҳорати талаб қилинади.

Марказий Комитет ижодий меҳнатнинг бадиий савиясини ҳар томонлама ошириш, ибтидоийлик йўлини тўсиш керак, деган йўлга қатъий амал қилаверади. Бироқ чуқур партиявий ғоявийлик ва юксак бадиийлик қўшилган тақдирдагина бадиий асарнинг чинакам қимматли бўлишини таъминлайди.

Ҳозирги ошкоралик шароитида республика партия комитетлари, ижодий союзлари ва уларнинг партия ташкилотлари аниқ ғоявий позицияда туришлари, маънавий ҳаётимизнинг партиявий, социалистик принципларини қарор топтиришлари, маънавийлик йўқлигини ва разилликни, ёт қарашлар ва идеалларни ўтказишга ҳар қандай уринишларни фош қилиш керак.

Марказий Комитет Бюроси яқинда ёзувчилар союзида, бир қанча ўқув юртлари ва илмий муассасаларда кўзга ташланган баъзи нонормал ҳодисаларга принципиал баҳо берди. Ижтимоий тузумимизнинг негизини ташкил қилувчи принциплар тилга олинаётган пайтда, партия ва давлатнинг интернационалистик йўлини шубҳа остига олишга уринишаётган пайтда айрим раҳбар ходимларнинг лом-мим демай туриш ёки мунозарадан қочиш истаги КПСС Устави талабларига зиддир.

Ҳозирги вақтда бутун мамлакатимизда бўлгани каби Ўзбекистоннинг ижтимоий-сиёсий, социал-иқтисодий ҳаётида ижобий, кўпинча эса зиддиятли жараёнлар бормоқда. Ҳаёт ҳеч қачон адабиёт ёки санъат арбоблари қўлига шунча муаммони, шу қадар хилма-хил материалларни тутқазмаган эди. Маданият арбоблари турмушга дадил кириб боришларига, ҳозир амалга оширилаётган ўзгаришлар ҳақида, қайта қуриш ва жадаллаштириш учун намунали курашчилар тўғрисида асарлар яратишга, коммунистик дунёқарашни, интернационализм ва халқлар дўстлиги туйғуларини тарбиялашга кўмаклашишларига республика партия ташкилоти жуда муҳтождир.

Кенгашда республика ижодий союзларидаги ишларнинг аҳволи партиявий талабчанлик билан таҳлил қилиб берилди.

Республикада аҳолининг, айниқса қишлоқ аҳолисининг турмуш маданиятини ошириш соҳасида ҳал этилмаган муаммолар жуда кўп. Партия зиёлилари ана шу муаммоларни ҳал этишга фаол ва конкрет тарзда қўшилишларига умид қилади.

Қайта қуришни мафкуравий жиҳатдан таъминлаш учун республика олий ўқув юртларидаги ишларнинг аҳволини қатъият билан ўзгартириш муҳимдир. Бу соҳада муаммолар тўпланиб қолганлиги сабабли халқ хўжалигини мутахассислар билан таъминлашда ўта номутаносиблик пайдо бўлди. Кадрлар тайёрлаш сифати жамият эҳтиёжларига мос келмай қолди. Аммо гап фақат шунинг ўзида эмас. Олий ўқув юртларида авж олиб кетган порахўрлик, ошна-оғайнигарчилик, танишбилишчилик, фитнабозлик, бузғунчилик, миллатчилик касали ўринли ташвиш уйғотмоқда. Бир қанча олий ўқув юртларида раҳбарликнинг ўзбошимчалик буйруқбозлик усули, масалаларни жамоатчиликнинг иштирокисиз яширинча ҳал этишга уриниш давом этмоқда. Шу муносабат билан Тошкент политехника институти раҳбарлари танқид қилинди.

Зиёлиларнинг барча табақаларида дунёқараш етуклиги ва профессионал кадрқимматнинг ўсишига фаол ёрдам бериш, пасткаш фикрларга, носоғлом рақобатчиликка ҳар томонлама қарши туриш маданият, фан ва маориф соҳасида қайта қуриш борасида партия комитетларининг энг муҳим вазифаси бўлиши лозим. Шу билан бирга чинакам демократизм нормаларини изчиллик билан жорий этиш, истеъдод эгаларининг беллашувини рағбатлантириш, катта ижодий ва ҳаётий муаммолар муҳокама қилинишини рағбатлантириб бориш зарур.

Мавжуд камчиликлар ва ҳал этилмаган муаммолар маданий ҳаётда қайта қуришни қатъий чуқурлаштириш, бу соҳада партиявий-сиёсий ишларни КПСС Марказий Комитети февраль Пленуми талаблари даражасига қатъият ва изчиллик билан кўтариш зарурлигидан далолат бермоқда.

Кенгашда Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзи правлениеси президиумининг раиси О. Ёқубов, Ўзбекистон ССР халқ артисти Л. Н. Грязнова, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти П. Қ. Ҳабибуллаев, Ўзбекистон ССР Кинематографчилар союзи правлениесининг биринчи секретари М. Қаюмов, «Правда Востока» газетасининг редактори Р. А. Сафаров, «Звезда Востока» журналининг редактори С. П. Татур, Нукус давлат университети проректори Қ. Ўтениёзов, Ўзбекистон ССР Рассомлар союзи правлениесининг секретари В. П. Ган, Ўзбекистон ССР Композиторлар союзи партия ташкилотининг секретари С. А. Варелас, уруш ва меҳнат ветеранлари шаҳар кенгашининг аъзоси А. Т. Тўхтабоев сўзга чиқиб, КПСС Марказий Комитети февраль Пленумининг қарорларини қизғин маъқулладилар. Улар Ўзбекистон зиёлилари жамиятни революцион янгилашнинг ҳозирги ғоят масъулиятли босқичида социализмнинг маънавий соғломлигини мустаҳкамлашга, совет кишиларининг битмас-туганмас маънавий имконияти ёрқин намоён бўладиган ижтимоий муҳитни вужудга келтиришга муносиб ҳисса қўшадилар, деб ваъда бердилар.

Кенгашда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари Т. А. Алимов, В. П. Анишчев, В. А. Антонов, П. В. Догонкин, Ғ. Ҳ. Қодиров, В. Н. Лобко, М. Ҳ. Холмуҳамедов, Ҳ. Алимова, И. Ҳ. Жўрабеков, Б. Ф. Сатин, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари И. Искандаров, С. У. Султонова иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

ИЧКИЛИКБОЗЛИК ВА ГИЁҲВАНДЛИККА ҚАРШИ КУРАШ КОМИССИЯСИДА

ИЛЛАТНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ КЕРАК

ОБЛАСТЬ ички ишлар органларининг кейинги пайтларда ичкиликбозлик, хонаки арақ-вино тайёрлаш ва гиёҳвандликка қарши курашни кучайтирганликлари амалда кўриниб турибди. Орган ходимлари меҳнат коллективлари ва ўқув муассасаларида икки минг мартадан кўпроқ учрашув ва суҳбатлар ўтказишиб, амалдаги қонун нормаларини, ичкиликбозлик ва гиёҳвандликнинг зарарли оқибатларини кенг тушунтирдилар. Областда «Қора лола-87» операцияси ўтказилиб, бир неча ўн гектар майдондаги кўкнори ва ёввойи наша ўсимликлари йўқотилди. 1987 йилда наркотик моддаларни истеъмол қилиш, тайёрлаш, сақлаш ва сотиш билан боғлиқ кўплаб жиноий иш фош этилди.

Аммо область Совети ижроия комитети қошидаги ичкиликбозлик ва гиёҳвандликка қарши кураш комиссияси ўзининг навбатдаги мажлисида қилинаётган амалий ишларни таъкидлаш билан бирга бу ярамас иллатларнинг олдини олиш ва бартараф этишда область ички ишлар органлари йўл қўяётган жиддий камчилик ва нуқсонларни ҳам кўрсатиб ўтди. Наркотик моддаларни сотиш билан мунтазам шуғулланаётганлар, ўз уйларини бангихонага айлантираётганлар аниқланиб, жиноий жавобгарликка тортилмаяпти.

Ичкиликбозлик, гиёҳвандлик ва шу иллатлар билан боғлиқ қонунбузарликлар ички ишлар ва соғлиқни сақлаш органлари томонидан қатъий қаршиликка учрамаётганлиги сабабли камайиш ўрнига кўпайиб кетмоқда. Бу, айниқса, Олмалиқ, Ангрен, Нариманов шаҳарлари, Ғалаба ва Янгийўл районларида яққол сезилмоқда.

Соғлиқни сақлаш органлари ҳам жойларда гиёҳвандларни ҳисобга олиш ва уларни сурункали даволаш масалаларига жиддий эътибор бермаяптилар. Бу соҳада улар ички ишлар органлари билан ҳамкорликда ишламаётирлар. Ҳатто таркибида наркотик моддалари бўлган дори-дармонларни сақлаш ва реализация қилиш қоидаларини ҳам бузмоқдалар.

Мажлисда Тошкент райони, бу ердаги қишлоқ ва посёлка Советлари ижроия комитетлари, корхона, ташкилот ва муассасаларнинг шу соҳадаги ишларига жиддий эътирозлар билдирилди. Ичкиликбозлик ва гиёҳвандликка қарши кураш комиссияси, кўнгилли халқ дружиначилари, ўртоқлик судлари, депутатлик группалари ҳамда хушёрлик учун кураш кўнгилли жамоат ташкилотлари ишида аниқ мақсад ва ўзаро ҳамкорлик йўқ. Доимий комиссиялар ва ижроком бўлимлари курашчанлик ўрнига сусткашлик қилмоқдалар.

Оржоникидзе район ички ишлар бўлимининг эътиборсизлиги сабабли районда ижтимоий хавфли иллатга қарши кураш оммавий тус олгани йўқ, ичкиликбозлик ва гиёҳвандлик туфайли жиноят содир бўлиши камаймаяпти.

Комиссия мажлиси область ички ишлар бошқармаси, область соғлиқни сақлаш бўлими, Тошкент район Советиижроия комитети, Оржоникидзе район ички ишлар бўлимининг ичкиликбозлик ва гиёҳвандликка қарши кураш соҳасидаги ишини етарли эмас, деб баҳолади. Ижтимоий иллатга қарши курашни кучайтириш юзасидан конкрет йўл-йўриқлар берилди.

Мажлисда муҳокама этилган барча масалалар юзасидан қарорлар қабул қилинди.

МАТБААЧИЛАР РЕЖАСИ

ОБЛАСТЬ нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари бошқармаси корхоналари коллективлари 1987 йилда анча дуруст ишладилар. Матбаачилар ишлаб чиқаришни такомиллаштириб, газета ва босма маҳсулотларни ўз вақтида сифатли чиқаришга астойдил ҳаракат қилдилар. Ишлаб чиқаришни такомиллаштириш, иш вақтидан самарали, материал ва хом ашёлардан тежаб-тергаб фойдаланиш туфайли 487 минг сўм фойда олинди.

Бундай ютуқларга эришишда Ангрен, Бекобод, Чирчиқ шаҳарлари, Калинин ва Ўрта Чирчиқ районлари босмахоналари коллективларининг ҳиссалари салмоқли бўлди. Область китоб савдоси ходимлари ҳам маҳсулот сотиш йиллик планини 101,8 процент адо этдилар. Шу туфайли босмахоналарни кенгайтириш, матбаачиларнинг меҳнат шароитларини яхшилашга қаратилган тадбирларни амалга ошириш кенгайтирилмоқда. Жумладан, юбилей йилида «Паркент тонги» газетаси редакцияси ҳамда Бекобод райони босмахонасида қоғоз ва тайёр маҳсулотлар омборхонаси бинолари қуриб фойдаланишга топширилди. Калинин ва Оржоникидзе районлари босмахоналари капитал ремонтдан чиқарилди.

Бирлашма корхоналарида ишлаб чиқаришни янада такомиллаштириш, инсон омилини кучайтириш, иш шароитларини яхшилаш юзасидан бу йил ҳам кўплаб ташкилий-техникавий тадбирларни амалга ошириш режалаштириб қўйилди.

И. НЕЪМАТУЛЛАЕВ.

• Табиатшунос кузатувлари

ТАБИАТДА УЙҒОНИШ

ҚОРДАН халос бўлган тоғ этаклари, қир-адирларда осмондан тилла тангачалар ёғилгандек бу йил мисли кўрилмаган даражада кўп бойчечаклар униб чиқди. Ота-боболаримизнинг айтишларича, бу куздаги катта ҳосилдан дарак берар эмиш. Бундан ташқари, ўтган қиш юмшоқ ва серёмғир келди. Бойчечак, лола ва пиёзи анзур каби «Қизил китоб»га киритилган ўсимлик ва гулларни юлиш қатъиян ман этилган. Фақат баҳорнинг ям-яшил майсаларини, анвойи гулларини соғинганлар эгилиб, таъзим қилиб уларнинг муаттар бўйларидан баҳраманд бўлишлари мумкин.

Бу айёмда қиш уйқусидан сойлар уйғонди, зилол булоқлар кўз очди. Сой соҳилидаги самбиттолларнинг яланғоч новдаларидаги тилларанг жажжи «жўжачалар» киши кўзини қувонтиради. Ҳадемай, улар гулларга айланиб, ўз бағирларига болариларни чорлайди. Ариқлар бўйидаги отқулоқлар «қулоқ»ларини диккайтириб, навбаҳор ёмғирлари ва момақалдироқлар гумбурлашини кутишаяпти. Буларнинг ҳаммаси — уйғониш фаслининг ўзига хос тароватидир.

Балкон ва айвон деразаларини кенгроқ очиб қўйинг, азиз одамлар! Қалдирғочларнинг қайтиб келиш, уяларини «таъмирлаш» ва янгиларини қуриш пайти келди. Айни кунларда биз, маҳалла болаларининг варрак учириши, мусаффо осмонда турналар арғумчоғи, шимол тарафга ошиқаётган ғоз ва ўрдаклар тизимини кўриб қувонамиз. Булар ҳам баҳорнинг гўзал манзарасидир.

Сал кунлардан кейин гулларга бурканган хилват боғу-роғлардан булбуллар хонишини эшитиб қоласиз. Уларнинг «қишки курортлар»дан қайтиш вақти бўлди. Дарвоқе, бу жониворлар одатда хўрозларга ўхшаб ўзаро куч синаш мусобақасини «жанг» билан ҳал қилишмайди. Уларнинг «жанг» усули хонишмандлик билан амалга оширилади. «Булбулхонимлар» ўзларига жуфт танлашда уларнинг хонишларига қарайдилар. Албатта, бу усул «муштлашиш»дан кўра афзалроқдир.

Табиатнинг ажойиб дақиқалари бор: лайлак қорнинг эринибгина ерга қўнишидан, биринчи баҳор момақалдироғининг гулдурашидан юрагингиз беихтиёр ҳовлиқиб кетади. Қирғоқларига сиғмай оқаётган сойлар шовқини, саҳар чоғи олислардаги юксак чўққилар ортидан қуёшнинг кўтарилиши, тунда тўлин ойнинг булутлар орасида сузиб юриши — буларнинг ҳаммасини кўзингиз билан кўрсангиз, бир кунмас-бир кун уларни эслаганингизда ўзингизни ниҳоятда енгил ҳис этасиз, беихтиёр ўша кунларга қайтгингиз келади.

Кундан-кунга қизиётган ер тафти ва илк ёмғирлар бўйи киши қалбида ажиб туйғулар уйғотади. Буни севимли ёзувчимиз Саид Аҳмад шундай таърифлаган: «18 яшар қиз ўтган кўчада баҳор ҳиди қолади». Бунинг аксини ҳам айтиш мумкин: «Баҳор таъсиридан ўзингиз ҳам яшариб кетгандай бўласиз».

Гап борки, агар келинчак бошини ювса қиздек сулув бўлади. Сиз ҳам бир бор баҳор сайлига чиқиб, саватингизни кўзиқорин, ялпиз, жағжағ, исмалоқларга тўлдириб қайтсангиз, улардан уй бекангиз бир тандир кўк сомса ёпиб Наврўз дастурхонига қўйса, сиз яна навқирон йигитлардек серғайрат ва ҳаракатчан бўлиб кетасиз. Булардан ташқари, 20 мартдан бошлаб кўчат экиш ойлиги ўтказилаяпти. Қани энди ҳаммамиз Наврўз кунлари ҳеч бўлмаганда бир тупдан кўчат ўтқазсак, республикамиз бўйича 20 миллион ниҳол бўй чўзиб, бизга қанчадан-қанча кислород берган бўларди. Негаки, эндиликда автомашиналар кўпайиб кетиши туфайли кишиларнинг кислородга бўлган эҳтиёжи тобора ортиб бормоқда. Яна бир эътиборга сазовор нарса шуки, бу йил биз республикамиз бўйича анча кўп гектар ерга беда уруғи экадиган бўлдик. Бу — она-еримиз ҳам ўзини ростлаб олсин, ундан чорвамиз ҳам баҳра олсин деганидир. Мана энди муқаддас тупроғимизга ҳаммамиз чексиз меҳр-муҳаббат билан муносабатда бўладиган, ариқ ва канал бўйларини яшил экинзор ва дарахтзорларга буркайдиган фурсат келди. Шу боисдан ҳам келинг, азиз дўстлар, Наврўз байрамини хурсандчилик ва бамаънилик билан ўтказайлик. Ўлкамизда ота-боболаримизнинг қадимий удуми—меҳнат байрами муносиб нишонлансин.

Ғафур ЖЎРАЕВ.

СПОРТ

ГАЗЕТА СОВРИНИ УЧУН

✦ «СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» газетаси совринни учун марафонча югуриш ва спортча юриш бўйича анъанавий X республика мусобақалари бўлиб ўтди. Фарғона областининг Ўзбекистон райони маркази Яйпанда 10 та команда составида қатнашган 150 спортчига старт беришдан олдин ҳаваскорларнинг оммавий югуриши бўлди. Бунда 8 мингдан ортиқ киши қатнашди.

42 километр 195 метрга бўлган баҳсда ангренлик Владимир Белобородов ғолиб келиб, соврин эгаси бўлди. У масофани 2 соат 25 минут 10 секундда босиб ўтди. 30 километрга спортча юришда тошкентлик И. Олих, 2 километрга ўсмирлар орасида бўлган югуришда ҳам пойтахт вакили Василий Медведьев, 10 километрга аёллар ўртасида спортча юришда Тошкент области вакили Роза Ивойлова ғолиб келдилар.

236 очко тўплаган Тошкент области командаси бош соврин билан тақдирланди. Фарғоналиклар иккинчи, Тошкент шаҳри вакиллари учинчи ўринни эгалладилар.

КУБОК УЧУН

✦ ТОШКЕНТДА регби бўйича СССР кубоги учун зонал мусобақалар давом этмоқда. Унда олти команда қатнашмоқда. Тошкентнинг «Звезда» регбичилари Йошкар-Оланинг «Политехник» командасини 51:3, Елгаванинг «РАФ» коллективини 11:4 ҳисобида мағлубиятга учратиб, Мониноннинг ВВА спортчиларига 7:21 ҳисобида ютқазишди.

Группада дастлабки икки ўринни эгаллаган команда ярим финалга йўлланма олади.

ЧЕМПИОНАТ ТУГАДИ

✦ ШАХМАТ бўйича республика чемпионати ниҳоясига етди. 12 очко тўплаган С. Загребельний биринчи бор Ўзбекистон чемпиони унвонига муяссар бўлди. 9,5 тадан очко тўплаган С. Нодирхонов ва Э. Гриншпун иккинчи-учинчи ўринларни эгаллашди. Очколар коэффициенти яхши бўлганлиги учун С. Нодирхонов иккинчи ўринни олди ва С. Загребельний билан бирга СССР чемпионатининг саралаш турнирида қатнашиш ҳуқуқига эга бўлди.

ЭРТАГА— НАВБАТДАГИ ҚАБУЛ

«Тошкент ҳақиқати» газета редакцияси ҳузуридаги жамоатчилик Советининг навбатдаги қабули эртага — 23 март чоршанба куни соат 17.00 дан бошлаб ўтказилади. Бу сафар меҳнаткашларни Тошкент шаҳар адвокатлар коллегиясининг аъзоси Миратҳам Мирзуфаров қабул қилади.

Жамоатчилик Совети қабулхонаси Ленинград кўчаси, 32-уй, 7-қават, 742-хонага жойлашган. Телефонлар: 33-40-48; 32-53-54.

«Тошкент ҳақиқати» жамоатчи совет қабулхонаси.

Редактор **Н. НАСИМОВ.**

Баҳор илҳомлари

БОЛАЛИГИМ ҚОЛГАН...

Баҳорнинг ташрифи янгилик эмас,
Ҳеч қачон баҳорсиз қолмагай дунё.
Табиат эгнида товланар атлас,
Майсазор юзида ажиб бир ҳаё,
Гуллаган боғларни кезаман ёлғиз.
Қўмсаб болалигим қолган баҳорни.
Лекин тополмадим қидириб ялпиз,
Ҳатто учратмадим кексароқ толни.
Қизғалдоқли томни узоқ излядим,
Кўролмадим баланд бинолар томни.
Сув сепилган ҳовлим исин эсладим,
Сўрилар тўзитган қишлоқ оқшомин.
Бу ерда ишқ байтин тинглар фаввора,
Мен ундан сирларим яширгим келар.
Гугуртсиз ёндириб сизни тобора
Ўзимнинг қадримни оширгим келар.
Четидан мен ялпиз топмаган анҳор,
Ҳислар садоқатин синаб олмоқда.
Маъсум болалигим йўқолган баҳор
Ҳар кун тушларимда тунаб қолмоқда.
Баҳорга ўхшайди аслида шаҳар
Унинг чиройидан тинади кўзим.
Баҳор янгиликмас дея ҳар сафар,
Янгидан яралиб қоламан ўзим.

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА.

Ҳаёт берган соз

Ўлкам бўйлаб таралар бу кун менинг овозим,
Руҳиятим кўтаргай ҳаёт берган шу созим.

Тоғу қирлар ям-яшил, ҳаво ғоят мусаффо,
Юр, икков сайр этайлик боғларни, сарвинозим.

Булбул куйлаб боғларда шод айласа дилларни,
Хуш ёқимли куйлар менинг ҳам дилнавозим.

Далалар узра бу дам тупроқ бўйи таралгай,
Ишлаб, олган ҳосилим элга совға-ниёзим.

Наврўздек соф ниятим ёшларга ўргатолсам,
Шод яшаса икки ёш — шудир менинг дил розим.

Кўнглим қуши бу айём фалакларда парвозда, —
Қанча баланд учсам ҳам халқу Ватан ҳамсозим.

Бу ашъорни Деҳқоний наврўзга атаб ёзди,
Умрим бўйи суҳбатдош — шеърим бўлди ҳамрозим.

Тўхтамурод ДЕҲҚОНИЙ.

СУМАЛАК СУЗИЛДИ

Якшанба куни Тошкент районидаги «Тошкент» совхозида Наврўз байрамига бағишланган катта сайл ўтказилди. Сайл иштирокчилари турли спорт ўйинларида ва мусобақаларда иштирок этишди. Жумладан, мактаб ўқувчилари ўртасида югуриш, бокс ва қиличбозлик мусобақалари, катта ёшлилар ўртасида эса шахмат биринчилиги ўтказилди.

Сайлда совхоз чавандозлари ҳам ўз маҳоратларини намойиш қилишди.

«Кўзгу» сатира ва юмор театрининг артистлари, шунингдек, хушовоз хонандалар, ака-ука Исроилжон ва Исмоилжон Ваҳобовлар ҳамда совхоз бадиий ҳаваскорлик ансамбли иштирокчилари кечанинг янада файзли ва кўркам ўтишига ўзларининг муносиб улушларини қўшдилар.

Сайлда турли хил шарбатли ичимликлар, ширинликлар ва кундалик зарур моллар савдоси ташкил этилди. Совхоз партия, касаба союз ҳамда комсомол комитетларининг ташаббуси билан бир гуруҳ онахонлар бошчилигида ўзбек миллий таомларидан бўлмиш сумалак тайёрланди.

— Бундай халқ сайлларини ўтказиш хўжалигимизда анъанага айланиб бормоқда, — дейди совхоз партия ташкилотининг секретари К. Эшонов, — энг муҳими бу кишиларимиз кайфиятини кўтариб, ишларида барака бўлишига, далаларда янада ғайрат билан ишлашларига яқиндан ёрдам бермоқда. Халқ сайллари кўпчиликка маъқул бўлмоқда. Биз кейинчалик ҳам бу анъанани изчиллик билан давом эттирамиз.

М. РИХСИЕВ.

ГУЛ ВА МЕҲНАТ ФАСЛИНИ ҚУТЛАБ

Якшанба куни пойтахтимизнинг кўплаб жойларида Наврўз айёми кенг нишонланди. «Салом, баҳор!» деб номланган бу байрам чинакам халқ сайлига айланиб кетди. Район партия комитети ва ижроия комитетларининг яқиндан кўрсатган ёрдамлари ва бевосита қўллаб-қувватлашлари туфайли байрам тантаналари ўтказилган жойларда сайл уюшган ҳолда, кўнгилдагидек ўтди. Жумладан, шаҳримизнинг энг кўркам сайлгоҳларидан бири бўлиб қолган Карл Маркс номли кўча шу куни жуда ҳам гавжум бўлди. Бу ерга келганлар етук санъаткорлар ва бадиий ҳаваскорлик ансамблларининг чиқишларини олқишлаб турдилар. Турли-туман савдо расталари ишлаб турди. Пазандалик конкурслари уюштирилди. Шунингдек, Киров районидаги Мукаррама Турғунбоева номли кўчада «Янгиариқ» маҳалла аҳлининг, Шчорс номли кўчада Тельман, Фирдавсий, Бекобод, Улуғбек номли маҳаллалар аҳлининг биргаликдаги халқ сайли бўлиб ўтди. Бу ерда ўтказилган тантаналарда район маданият бўлимига қарашли ёш ижодкор, ижрочилар группалари, шунингдек халқ сайлига меҳмон бўлиб келган Калинин районидаги «Иваново» совхози ишчи аёлларидан ташкил топган «Саодат» фольклор ансамбли, таниқли хонанда, раққосалар ўз санъатларини намойиш қилдилар. «Тошкент» ресторанининг пазандалари, савдо тармоқларининг хизматчилари ҳам байрамга келган аҳолига намунали хизмат кўрсатдилар.

— Киров районида кўпгина ибратли тадбирлар ўтказиш анъанага айланиб қолган,— дейди район маданият бўлимининг мудири Ҳ. Орифжонов. — Мана бу сафар ҳам халқимиз бир жон-бир тан бўлиб наврўз айёмини нишонлашга чиқдик. Биз маданият ходимлари жойларда ўтказиб туриладиган ана шундай ҳар бир учрашув, тадбирларни эътибордан четда қолдирмаймиз. Ҳамма маҳаллалар жамоатчилиги билан ҳамжиҳатликда ишлаб, уларнинг барча қувончли кунларида, тантанали кечаларида иштирок этиб, ўз вазифамизни сидқидилдан адо этиб келаяпмиз. Бундан буён ҳам барча тадбирларни биргаликда, замонавий руҳда ўтказишда якдил бўлиб ишлайверамиз.

М. МИРАЛИЕВ.

СУРАТЛАРДА: байрам тантаналаридан лавҳалар.

А. Зуфаров фотолари.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

«РОМАШКА» САЛОМАТЛИК ВА КЎРКАМЛИК

Халқимиз қадимдан табиий доривор кўкатлар ва ўт-ўланларга эътиқод билан қарайди.

Мойчечак... Бу хушбўй дала гулини ким билмайди дейсиз? Аммо «РОМАШКА-2» косметика приборини ҳамма ҳам билавермаса керак.

Ваҳоланки, «Ромашка-2» ҳам бир қатор шифобахш хусусиятларга эга бўлиб, у терининг ёшлик тароватини узоқ йиллар мобайнида сақлаб қолиш имконини беради, мабодо шамоллаб қолсангиз ёки организмингиз астматик хасталикларга мойил бўлса, бу препарат Сизнинг уй шифокорингизга айланади.

Саноатда илгари ишлаб чиқарилган «Ромашка» препарати сингари «Ромашка-2»нинг даволаш самараси илиқ нам буғнинг инсон терисига ва нафас олиш йўлларига кўрсатадиган хуш таъсирига асосланган.

Айни пайтда у ўзининг кўркам ташқи кўриниши билан ўтмишдошидан фарқ қилади. Бундан ташқари, «Ромашка-2»нинг конструкциясида ҳам унинг даволаш ва эстетик хоссаларини яхшилашга хизмат қилувчи жиддий ўзгаришлар юз берди.

Косметик буғ ванналарини ҳам, ингаляция муолажасини ҳам мойчечак, ялпиз ва липа ўсимликлари воситасида қилиш мумкин.

«Ромашка-2» косметика приборининг баҳоси —30 сўм.

«РЕКЛАМА» МАРКАЗИЙ АГЕНТЛИГИ.
«СОЮЗТОРГРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН АГЕНТЛИГИ.

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!

ТОШКЕНТ ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИ ТЕХНИКУМИ

8-синфни битирган ўқувчиларни — 1 КУРСГА,
10-синфни битирган ўқувчиларни — 2 КУРСГА

ЎҚИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

ТЕХНИКУМ ТЕПЛОВОЗ ХЎЖАЛИГИ, ИЗОТЕРМИК ҲАРАКАТ СОСТАВИ ВА СОВУТИШ ХЎЖАЛИГИ, СИМ ОРҚАЛИ АЛОҚА (фақат 10-синф базасида), ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИДА АВТОМАТИКА ВА ТЕЛЕМЕХАНИКА, РАДИО АЛОҚА ВА РАДИО ЭШИТТИРИШ (фақат 10-синф базасида), ЭЛЕКТР-ТОРТИШ ХЎЖАЛИГИ, ЭНЕРГИЯ ТАЪМИНОТИ ВА ЭНЕРГЕТИКА ХЎЖАЛИГИ ИХТИСОСЛИКЛАРИ БЎЙИЧА ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИ ТЕХНИКЛАРИНИ ТАЙЁРЛАЙДИ.

АРИЗАЛАР 30 ЁШГАЧА БЎЛГАН БАРЧА ГРАЖДАНЛАРДАН — 1 ИЮНДАН 31 ИЮЛГАЧА (10-синфни битирганлардан — 14 августгача) ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Қабул имтиҳонлари — 1 августдан 20 августгача ўтади.

Бошқа шаҳарлардан келган ўқувчилар ётоқхона билан таъминланади.

ТЕХНИКУМДА СИРТҚИ БЎЛИМ МАВЖУД.

Техникум адреси: 700167, Тошкент шаҳри, 2-Сарикўл кўчаси, 3-уй (1, 2, 5, 8, 9, 10, 24, 26-трамвайларнинг «Сарикўл» кўчаси ёки «Будённий» кўчаси бекати; 55, 66-автобусларнинг «Темир йўл техникуми» бекати). Телефонлар: 32-40-85, 99-05-32.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ТЕРИ-ТАНОСИЛ КАСАЛЛИКЛАРИ ДИСПАНСЕРИНИНГ **консультация поликлиникаси қошида СПИДга қарши аноним тарзда кўрикдан ўтказувчи**

«ИШОНЧ КАБИНЕТИ» ОЧИЛДИ

Хоҳловчиларнинг қуйидаги адресга мурожаат қилишларини сўраймиз: 700015, Тошкент шаҳри, Кафанов кўчаси, 104-уй.

Қабул — ҳар куни, якшанбадан ташқари соат 9 дан 19.00 гача.

«ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ» транспорт ишлаб чиқариш бошқармасининг

9-АВТОТРАНСПОРТ КОРХОНАСИ

ортиқча эҳтиёт қисмларни, капитал ремонт қилинган ва илгари «ГАЗ-51», «ЗИЛ-130», «КРАЗ», «КАМаз» автомашиналарида ишлатилган агрегатларни

СОТАДИ

Мурожаат учун адрес: Нариманов шаҳри, Лихачёв кўчаси, 2-уй (183, 171-автобусларнинг «9-автобаза» бекати).

• Халқ удумлари нимани англатади?

КЎКЛАМНИНГ ЕТТИ КЎКАТИ

Наврўз арафасида Оққўрғон районига йўл олдик. Кун пешинга оққанда бир томони С. Сегизбоев номли совхознинг далаларига уланиб кетган қишлоқда яшовчи чечан аёл — халқ қўшиқларини суйиб куйловчи Машкура опаникига кириб бордик. Ҳовлидаги оппоқ дурга беланган ўрик остидаги сўрига ўтирдик.

— Қайнонангиз суяр экан, айни рисқ устига келдингизлар! Кўкламнинг етти кўкатидан сомса қилганман, айланай,— деди опа дастурхонга таом қўятуриб.

«Етти кўкат» ибораси беихтиёр эътиборимизни банд қилди. Наҳотки, илк баҳор таомларидан бирининг масаллиғини тайёрлаш учун оз эмас, кўп эмас, айнан етти хил кўкат ишлатилса?! Бу нима, тасодифми? Ёки бу анъана боболаримизнинг кўклам тантаналари билан боғлиқ қадимий удумларининг акс-садосими? Зеро, тарихий-бадиий ёдномаларда ёзилишича, етти хил неъматдан дастурхон тузаш анъанаси Ўрта Осиёда жуда қадим замонларданоқ кенг расм бўлган экан.

Абу Райҳон Берунийнинг гувоҳлик беришича, Аму соҳилларида яшаган қадимги хоразмликлар илк баҳор шабадаси майсаларни уйғотган пайт наврўзни нишонлашган экан. Наврўз арафасида кексалар махсус идишларга етти хил дон экиб, уларнинг униб чиқишига қараб кузда олинадиган ҳосил чўғини чамалашга ҳаракат қилишган. Агар донлар бехато униб чиқса, бу баракали йилдан нишона, яккам-дуккам кўкарган майса эса камҳосил куздан дарак беради деб ўйлаганлар.

Наврўз кунлари кўкламнинг етти хил кўкатидан сомса пишириш одати ҳам ана шу каби қадимий анъаналарнинг узвий давомидир. Аслида масаллиқ таркибидаги кўкатлар айнан еттита бўлмаса ҳам (баъзан шароитга кўра еттитадан оз ёки кўп бўлиши мумкин) анъанага кўра бу таом «етти кўкатдан тайёрланган» дейилаверади.

Хоразмда баҳор байрами дастурхонига «наврўз гўжа» қўйиш ўзига хос анъана ҳисобланади. «Кўкламнинг етти кўкати» ҳақидаги қадимий халқ қарашларига бориб тақаладиган бу удум хоразмликлар орасида кенг тарқалган. «Наврўз гўжа» масаллиғининг таркиби етти хил дондан иборат бўлади: жўхори, буғдой, арпа, тариқ, гуруч, мош ва ловия.

Хоразмликларнинг яна бир одатига кўра, илгарилари элнинг энг обрўли кишиларидан бири — ҳунарманд ёки косибларнинг оқсоқоли етти хил неъмат солинган патнисни кўтариб юриб, наврўз байрами шодиёналари бошланганини элга билдиришган. Ҳатто сумалак пиширишда ҳам «еттилик»ка амал қилганлар: ундириш учун ивитиб қўйилган буғдой етти кун ёйиб қўйилади. Етти кундан кейин униб чиққан майса етти марта сувда ювилгач, сиқиб суви олинади...

Кўкламнинг етти кўкати ёки неъматини ҳозирлаш анъанаси Афғонистоннинг айрим қишлоқларида ҳанузгача сақланиб қолган экан. Бу одат афғон тилида «ҳафт син», яъни «етти с» деб аталади. Анъанага кўра «ҳафт син» номи «с» ҳарфи билан бошланадиган етти хил неъматдан иборат бўлади: сумалак, сабзи, саримсоқ, сўзан ҳалвоси, сиб (олма), сенжед (жийда), саршир (қаймоқ) каби неъматлар. Афғон оилаларида «ҳафт син» таркиби бош ҳарфи «с» билан бошланувчи истаган неъматдан иборат бўлиши мумкин. Наврўз кунлари уй бекалари «ҳафт син»нинг бир қисмини қўни-қўшниларига, қариндош-уруғларига ҳам тарқатадилар. Шуниси қизиқки, қариндошларга, дўсту биродарларга наврўз арафасидаги сешанба куни («с» ҳарфи билан бошланадиган кун) «ҳафт син» юборилади.

Кўклам шодиёналарида уй бекалари ўзларининг пазандалик маҳоратларини «ҳафт син» тайёрлаш билан бирга янги йилга аталган ширинликлар мажмуаси — етти хил мева қоқисидан махсус шарбат ҳозирлашда ҳам намойиш этадилар. Шарбат тайёрлаш учун шафтоли, ўрик, олма, беҳи қоқиси, ёнғоқ мағзи, писта ва бодомдан фойдаланилади. Бу ўзига хос шарбатни афғонлар «ҳафт мива» ёки «етти мева» деб атайдилар.

Янги йилда дастурхонни етти хил неъмат билан безатиш удуми жаҳоннинг бошқа халқларига ҳам маълум. Хусусан, ГДРда янги йил байрами столи етти хил кўкат билан безатилади. Японлар эса 1 ва 3-январда бир-бирлариникига кўкатдан қилинган таомларни олиб борадилар. Қишлоқларда қизлар бамбук саватларига кўкламнинг етти хил кўкатини терадилар.

Наврўз байрамида «етти» рақамига бу қадар катта аҳамият берилишининг сабаби нимада? Тарихшунос олим Б. Фроловнинг фикрича, 7 рақамига алоҳида эътиқод қўйган қадимги одам табиатдаги сирли бўлиб туюлган нарса ва ҳодисаларни муайян «еттилик»лар сифатида групталаштириб қабул қилган. Тажрибалардан маълум бўлишича, инсон қабул қилаётган ва миясида қайта ишлаётган информациялар сони еттита бўлганда кўпинча хатога йўл қўйилмас экан. Агар кўриш, таъм билиш, эшитиш билан боғлиқ информациялар сони еттитадан кўпайиб кетса янглишиш эҳтимоли ҳам ошиб боракан. Шунинг учун нарса ва ҳодисалар ҳақидаги ахборотларни «еттиталаб» қабул қилиш қадимги одам учун психологик жиҳатдан жуда қулай бўлган. Натижада етти мўъжиза, етти аждод, етти сайёра, етти хазина каби анъанавий тушунчалар вужудга келган. Кўкламда етти неъматга алоҳида аҳамият бериш анъанаси ҳам ана шу қадимий эътиқод маҳсулидир.

Маматқул ЖЎРАЕВ, фольклоршунос.

Р—08615. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс: 64684. А. 1566. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12